

Salla Soini

VENÄJÄN VASTAISET PAKOTTEET

Mitä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjunnassa tulisi huomioida?

Opinnäytetyö

Tradenomi (AMK)

Liiketalouden koulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	<u>Tradenomi (AMK)</u>
Tekijä/Tekijät	Salla Soini
Työn nimi	Venäjän vastaiset pakotteet Mitä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjunnassa tulisi huomioida?
Toimeksiantaja	Kaakkois-Suomen poliisilaitos
Vuosi	2023
Sivut	44 sivua, liitteitä 2 sivua
Työn ohjaaja(t)	Mirka Loponen

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä käsitellään Euroopan unionin Venäjää kohtaan asettamia rajoittavia toimenpiteitä eli pakotteita. Pakotteet ovat osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joten niiden tehokas täytäntöönpano on välttämätöntä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. EU:n pakoteasetukset ovat velvoittavia sellaisinaan jokaisessa jäsenvaltiossa. Poliisilla on esitutkintaviranomaisena merkittävä asema pakoterikkomuksiin liittyvän rikosvastuun toteuttamisessa. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä rikostutkijoiden tietoutta pakotteista ja antaa yleiskuva pakotesäännöksistä. Tällä on tarkoitus helpottaa pakoterikkomusten tunnistamista rikostutkinnassa.

Opinnäytetyössä tutkittiin, mitä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjunnassa tulisi huomioida pakotteiden osalta. Lisäksi selvitettiin, mitä EU-säännöksissä pakotteilla tarkoitetaan. Tutkimus toteutettiin lainopillista tutkimusmenetelmää sekä empiiristä oikeustutkimusta yhdistämällä. Aineisto kerättiin kvalitatiivisin menetelmin. Oikeuslähteiden lisäksi työssä käytettiin muun muassa ministeriöiden julkaisuja, artikkeleja, asiantuntijan haastattelua ja tietoja poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä kokemukseräisen tiedon hankkimiseksi. Vastaus tutkimuskysymykseen saatiin säännöksiä tulkitsemalla ja empiirisen tiedon sisällönanalyysin perusteella.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että pakotteet tunnetaan rikostutkinnassa heikosti. Pakotesäännökset ovat vaikeaselkoisia ja tulkintaa vaikeuttaa muun muassa riittävän oikeuskäytännön puuttuminen. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että rikostorjunnassa tulee huomioida henkilöstön pakotetietoisuuden lisääminen, alati muuttuvat moninaiset pakotesäännökset ja toimivan viranomaisyhteistyön toteutuminen. Tiedon jakaminen sekä henkilöstön että yhteistyöviranomaisten välillä on ensiarvoisen tärkeää, jotta pakotteiden kiertämiseen voidaan puuttua tehokkaasti. Opinnäytetyön lopputuloksena valmistui kattava tietopaketti tällä hetkellä ajankohtaisista pakotesäännöksistä, oikeuskäytännöstä ja huomioista Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella. Työ sisältää myös käytännön toimenpide-ehdotuksia. Työtä voidaan hyödyntää henkilöstön pakotetietoisuuden lisäämisessä.

Asiasanat: pakotteet, rikostorjunta, esitutkinta

Degree title	Bachelor of Business Administration
Author (authors)	Salla Soini
Thesis title	Sanctions against Russia What should be considered in the crime combating of the Southeastern Finland Police Department?
Commissioned by	Southeastern Finland Police Department
Time	2023
Pages	44 pages, 2 pages of appendices
Supervisor	Mirka Lojonen

ABSTRACT

This thesis discusses the restrictive measures or sanctions the European Union (EU) has set against Russia. These sanctions are part of the joint foreign and safety policy of the EU, and therefore it is imperative to effectively implement them in order to reach the common goals of the Union. EU sanctioning is binding in each member state. Police, as a pre-trial investigation authority, holds an essential position in the implementation of criminal liability when it comes to violations against the sanctions. The objective of this thesis was to bring added knowledge on the sanctions to criminal investigators and give them an overall idea of the sanction regulations, to facilitate recognizing sanction violations in pre-trial investigation work.

This thesis set out to study what factors should be considered in crime combating work at Southeastern Finland Police Department related to sanctions, and to study what the actual content of the EU sanctions is. This study was carried out by combining juridical research method and empirical juridical research. Study material was collected using qualitative data-collection methods. In addition to court sources, various ministry publications, articles, an expert interview, and data from the police report system were used to acquire empirical information. The answer to the research question was obtained through the interpretation of regulations and content analysis of empirical data.

Based on this study, it may be stated that those working in pre-trial investigation possess a poor level of knowledge on the EU sanctions. The sanction regulations are complex and difficult to interpret, partly due to lacking legal praxis or case-laws. Also, it may be concluded that crime combating work should pay more attention to increasing the personnel's knowledge on sanctions, constantly changing sanction regulations, and realization of functioning operational cooperation between authorities. Sharing information, both between personnel and between various authorities, is of utmost importance to being able to effectively intervene in any breaches or violations of the sanctions. As a result of this study, a comprehensive information package was completed on the current sanction regulations, legal praxis, and observations made within the Southeastern Finland Police Department. Also, included are some recommendations for measures to be taken. This thesis may be used to bring added knowledge on the sanctions.

Keywords: sanctions, crime combating, pre-trial investigation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUSASETELMA	7
2.1	Tutkimuskysymys	7
2.2	Tutkimusmenetelmät	8
2.3	Aineisto.....	9
2.4	Asiantuntijan haastattelu.....	10
2.5	Aikaisempi tutkimus.....	11
3	KAAKKOIS-SUOMEN POLIISILAITOS	12
4	PAKOTTEET ILMIÖNÄ.....	13
4.1	Taustaa.....	14
4.2	Pakotejärjestelmät	15
4.2.1	Sektoripakotteet.....	15
4.2.2	Henkilöpakotteet	17
4.2.3	Krimin ja Sevastopolin aluepakotteet.....	18
4.2.4	Donetskin, Luhanskin, Zaporizžjan ja Hersonin aluepakotteet.....	18
4.3	Viranomaisten toimivalta ja täytäntöönpano	19
4.4	Pakotteiden rikkominen	20
4.5	Hallinnolliset seuraamukset	21
5	PAKOTTEET RIKOSTORJUNNASSA.....	22
5.1	Rikostorjunta.....	22
5.2	Esitutkinta	23
5.3	Rangaistussäännökset	23
5.3.1	Säännöstelyrikos	23
5.3.2	Törkeä säännöstelyrikos	24
5.3.3	Lievä säännöstelyrikos.....	25
5.4	Oikeushenkilön rangaistusvastuu	25
5.5	Tilanne Kaakkois-Suomessa	27

5.6	Muita säännöksiä.....	30
6	OIKEUSKÄYTÄNTÖ.....	31
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	34
8	EHDOTUKSIA KÄYTÄNNÖN TOIMIEN TOTEUTTAMISEKSI PAKOTEASIOISSA KAAKKOIS-SUOMEN POLIISILAITOKSESSA.....	38
9	LOPUKSI.....	39
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Liite 2. Suorat linkit pakotesäännösten konsolidoituihin toisintoihin

1 JOHDANTO

Venäjä aloitti 24.2.2022 laittoman hyökkäyssodan Ukrainassa, minkä seurauksena Euroopan unioni asetti Venäjää vastaan ennennäkemättömiä pakotteita. Pakotteita on ollut voimassa Venäjää kohtaan Krimin kriisin vuoksi jo vuodesta 2014 lähtien, mutta niillä ei ole saavutettu toivottua tulosta. Pakotteisiin liittyvät säännökset muuttuvat ja uudistuvat säännöllisesti Venäjän jatkaessa sotaa Ukrainassa, eikä tilanteeseen ole odotettavissa muutosta lähiaikoina. Pakotteet ovat tärkeä osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka vuoksi jokaisen jäsenvaltion tulee huolehtia osaltaan niihin liittyvien velvoitteiden täyttämisestä.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjunnassa tulisi huomioida Venäjän vastaisista pakotteista. Työssä on tarkoitus saada selville lainopin ja empiirisen oikeustutkimuksen keinoin erilaisia seikkoja siitä, millä tavalla pakotteet liittyvät poliisin työhön. Lopputuloksena on selvitys pakotteisiin liittyvistä Euroopan unionin säännöksistä ja kansallisesta lainsäädännöstä. Toimeksiantajan on mahdollista hyödyntää työtä esimerkiksi henkilöstön koulutuksessa.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on työnantajani Kaakkois-Suomen poliisilaitos, jolla on maantieteellisesti merkittävä sijainti tutkittavan ilmiön kannalta. Poliisilaitoksen toimialueeseen liittyy useita erityispiirteitä, jotka vaativat poliisin huomiota. Esitutkintaviranomaisena poliisi on tärkeässä asemassa pakoterikkomuksiin liittyvän rikosvastuun toteuttamisessa. Kokemus on osoittanut Venäjän hyökkäyksen jälkeen, että Euroopan unionin asettamia pakotteita kierretään tai yritetään kiertää monin eri keinoin.

Pakoteasiat sisältyvät toimenkuvaani, joten syvällinen perehtyminen aiheeseen hyödyttää työtäni kautta myös toimeksiantajaa. Aihe on samalla merkittävä niin yhteiskunnallisesta kuin kansainvälisestäkin näkökulmasta. Periaatepäätöksessä sisäisen turvallisuuden strategiasta (Sisäministeriö 2017, 29) todetaan, että EU:n ratkaistavana tulee olemaan suuria kysymyksiä liittyen muun muassa unionin yhtenäisyyteen geopolitiittisten ristiriitojen syvetessä ympärillä. Asia on sittemmin konkretisoitunut, ja Venäjää kohtaan asetetut pakotteet ovat tästä

yksi esimerkki. Pakotteiden tehokas täytäntöönpano ja puuttuminen pakoterikkomuksiin on välttämätöntä, jotta pakotteilla saavutetaan toivottuja tuloksia (Olsen & FASTERKJÆR KJELDSSEN 2022, 1).

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Tutkimuskysymys

Työn tavoitteena on antaa kuva siitä, miten EU:n asettamat Venäjän vastaiset pakotteet vaikuttavat Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjuntasektorilla. Tavoitteena on selvittää olemassa olevia pakotesäännöksiä sekä sitä, miten pakotteet voivat tulla esille rikostutkinnassa.

Työ vastaa seuraavaan tutkimuskysymykseen: Mitä Venäjän vastaisten pakotteiden osalta tulee huomioida Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjunnassa? Ensin on kuitenkin välttämätöntä selvittää, mistä pakotteissa on kysymys. Siihen saadaan vastaus seuraavalla apukysymyksellä: Mitä Venäjän vastaisilla pakotteilla tarkoitetaan?

Opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena on auttaa rikostutkijoita tunnistamaan pakotteiden kiertäminen osana eri rikollisuuden muotoja ja antaa yleiskuva pakotelainsäädännöstä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut poliisin toimintaympäristöä Kaakkois-Suomessa. Poliisin on pystyttävä vastaamaan muutoksiin omalla toiminnallaan. Opinnäytetyö auttaa osaltaan lisäämään tietoutta pakotteista. Selvitystä voidaan hyödyntää tietopakettina rikostutkijoille, jotta pakotteiden rikkominen tunnistettaisiin tutkinnassa paremmin.

Aihe on tärkeä myös organisaatiotasolla. Poliisin (s.a.) strategiassa vuosille 2020–2024 on priorisoitu rikosten ennalta estämisessä muun muassa hallinnollinen rikostorjunta sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön tehostaminen toimintaympäristön muutosten ennakoinniseksi ja rikollisuuden torjumiseksi. Pakoteasioissa hallinnollinen rikostorjunta on merkityksellistä sekä täytäntöönpanossa että pakotteiden kiertämisen estämisessä. Valitettavasti pakotteiden täytäntöönpano ja seuraamukset niiden rikkomisesta eivät ole yhtenäisiä, vaan niitä ohjaa jokaisen EU:n jäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö ja viranomaiset. Hajallaan oleva useiden toimijoiden moninainen verkosto uhkaa pitkällä aikavälillä pakotteiden laillisuutta, mikä taas heikentää EU:n ulko- ja

turvallisuuspoliittisia tavoitteita. (Olsen & FASTERKJÆR KJELDSSEN 2022, 1.) Sen vuoksi pakotetietoisuuden lisääminen on tärkeää, jotta asioihin osataan reagoida oikealla tavalla.

Olen rajannut työni koskemaan neljää EU:n Venäjälle asettamaa pakotejärjestelmää. Ensimmäiset näistä pakotteista ovat olleet voimassa vuodesta 2014 lähtien. Työssä keskitytään enimmäkseen Venäjän hyökkäyssodan vuoksi määrättyihin pakotteisiin ja niiden vaikutukseen.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä on yhdistetty lainopillista tutkimusmenetelmää sekä empiiristä oikeustutkimusta. Lainoppi eli oikeusdogmatiikka perustuu voimassa oleviin oikeuslähteisiin, kun taas empiirinen tieto rakentuu erilaisiin havaintoihin. (HUSA ym. 2008, 20; KEINÄNEN & VÄÄTÄNEN 2015, 247.) Tutkimuksen aineisto on kerätty laadullisin menetelmin. Menetelmien yhdistäminen tässä työssä oli välttämätöntä, jotta tutkimuskysymykseen pystyttiin vastaamaan. Vastaus olisi jäänyt vaillinaiseksi pelkkiä oikeusnormeja tulkitsemalla.

Lainopissa on kyse voimassa olevan oikeuden sisällön selvittämisestä tutkittavana olevassa oikeudellisessä ongelmassa. Sen avulla haetaan vastausta siihen, kuinka oikeusjärjestyksen mukaan tulisi toimia. Kyse on siis tulkitsemisesta, johon päädytään voimassa olevan oikeuden sääntöjen tutkimisen ja varsinkin niiden sisältöjen selvittämisen perusteella. Lisäksi lainopin tehtävä on jäsentää voimassa olevaa oikeutta. Tämä auttaa oikeusjärjestyksen kokonais kuvan hahmottamisessa sekä tiettyjen säännösten etsimisessä. (HUSA ym. 2008, 20.) Tässä työssä on pyritty kokoamaan kokonaiskuva erilaisista pakotesäännöksistä ja niiden sisällöstä.

Empiirisellä tutkimuksella viitataan kokemuseräiseen tietoon. Empiirisessä tutkimuksessa on kyse havainnoista ja niistä johdetuista päätelmistä. Empiirisen oikeustutkimuksen kohteena tulee olla oikeudellinen ilmiö, ja tutkimuksessa tulee käyttää empiirisen tutkimuksen metodeja. (KEINÄNEN & VÄÄTÄNEN 2015, 246, 249.) Empiirisenä metodina tässä tutkimuksessa on käytetty muun muassa teemahaastattelua ja rikosilmoitusjärjestelmästä saatua dataa. Empiirisellä lähestymistavalla on mahdollista tutkia oikeutta monin eri tavoin, eikä lähestymistapa

ohjaa oikeusnormien tulkintaa lainopin tapaan. Sen sijaan empiirisin keinoin voidaan selvittää esimerkiksi, millaista rikollisuutta ja oikeudellisia ongelmia tutkittavassa ilmiössä esiintyy. Empiirinen tieto tukee lainopillista lähestymistapaa. (Nieminen & Lähteenmäki 2021, 11–12.) Työssä on tutkittu empiirisellä lähestymistavalla, miten pakotteet tulisi huomioida Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjunnassa.

Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksena, että tutkimus kuvaa kohdettaan, tai tuo siitä esiin jotain uutta ja merkityksellistä. Tutkimuksen ei ole tarkoitus tuottaa tilastollisia yleistyksiä, vaan sen avulla voidaan tulkita aineiston merkityksiä. Yleensä aineisto on tekstimuodossa, mutta se voi olla myös suullisesti tai havainnoimalla kerättyä. (Kivivuori 2021, 63; Tuomi & Sarajärvi 2018, 74.) Tässä työssä laadullista, empiiristä tietoa tuottavaa tutkimusaineistoa on analysoitu sisällönanalyysin avulla, jolla tarkoitetaan kirjoitettujen ja kuultujen sisältöjen analyysia. Pakotesäännökset ovat toimineet analyysin teoreettisena viitekehyksenä. Sisällönanalyysi toteutetaan valitsemalla aineistosta tutkimuksen kannalta kiinnostava asia. Aineisto käydään läpi, ja siitä erotellaan etukäteen päätetyt kiinnostavat asiat. Erotellut asiat kerätään yhteen, jonka jälkeen aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyytitellään analysointia varten. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78.)

2.3 Aineisto

Tässä työssä on käytetty lähteenä laadullista aineistoa, joka on kerätty tekstimuodossa tai suullisesti asiantuntijaa haastattelemalla. Erilaisten oikeuslähteiden lisäksi työssä on käytetty muun muassa eri ministeriöiden ja viranomaisten julkaisuja, artikkeleja ja poliisin tietojärjestelmästä saatavaa tietoa. Haastattelua ja poliisin rekisteritietoja lukuun ottamatta kaikki aineisto on ollut julkisesti saatavilla. Laadullisessa tutkimuksessa on yleensä riittävästi aineistoa silloin, kun se kyllääntyy eli saturoituu. Tämä tarkoittaa, että aineiston sisältö alkaa toistaa itseään, eikä lisääaineiston hankkiminen tuota enää uutta tietoa tutkimukseen. (Nieminen & Lähteenmäki 2021, 20.)

Oikeuslähteet ovat lähteitä, jotka käsittelevät oikeuden sisältöä. Lainopin näkökulmasta lait ja muut säädökset ovat tärkeimpiä oikeuslähteitä. Säädösteksti on harvoin kovin täsmällistä, ja sen vuoksi oikeuden sisältö voi jäädä epäselväksi.

Säädösten valmisteluaineisto, oikeustapaukset, oikeuskirjallisuus ja muu oikeudellinen aineisto auttavat säädöstekstin tulkinnessa. Oikeuslähteistä voi muodostaa kolme ryhmää. Ensimmäinen ryhmä ovat vahvasti velvoittavat oikeuslähteet, kuten lait ja maan tapa. Seuraava ryhmä ovat heikosti velvoittavat oikeuslähteet, joihin lukeutuu tuomioistuinten ratkaisut ja lainsäätäjän tarkoitus. Kolmantena ovat sallitut oikeuslähteet, joita ovat oikeustiede ja esimerkiksi oikeushistorialliset ja muut oikeudelliset argumentit. (Husa ym. 2008, 32–32.)

Opinnäytetyössä käsitelty ilmiö eli pakotteet itsessään perustuvat eurooppaoikeuteen, joka voidaan jaotella primaarinormeihin ja sekundaarinormeihin. Jäsenvaltioiden keskenään laatimat sopimukset, joihin Euroopan unionin toiminta perustuu ja joilla se on perustettu, kuuluvat primaarinormeihin. Euroopan unionin itsensä säätämät normit, kuten Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen nojalla annetut asetukset, direktiivit, päätökset, suositukset sekä EU:lle myönnetyn toimivallan perusteella tehdyt jäsenvaltioita sitovat kansainväliset sopimukset, kuuluvat sekundaarinormeihin. EU:n asettamat pakotesäädökset lukeutuvat sekundaariin eurooppaoikeuteen. Säädökset julkaistaan antojärjestyksessä Euroopan unionin virallisessa lehdessä. (Husa ym. 2008, 70–71; Raitio & Tuominen 2020, 72.)

2.4 Asiantuntijan haastattelu

Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että haastateltavalla henkilöllä on mahdollisimman paljon tietoa tai kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Haastateltavat henkilöt tulee valita harkitusti ja tarkoitukseen sopivasti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 74.) Tässä työssä asiantuntijan haastattelulla pyrittiin saamaan sellaista kokemusperäistä tietoa, jota ei löydy olemassa olevasta aineistosta. Asiantuntijana haastateltiin toimeksiantajan palveluksessa päällystövirassa työskentelevää henkilöä, jolla on työnsä puolesta kokemusta ja tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Haastateltavan henkilöllisyyttä ei tuoda tässä työssä julki.

Asiantuntijan määritelmä ei ole yksiselitteinen. Asiantuntijuuden perusteet voivat olla lähtöisin tieteestä, ammatista tai instituutiosta, mutta keskeistä on asiantuntijan erityinen tieto tai taito jostakin aihealueesta. Asiantuntijuus ilmenee vuorovaikutuksessa ja toiminnan kautta esimerkiksi ammatillisissa tehtävissä tai asemassa instituutiosta. Se ei siten ole ominaisuutena pysyvä, vaan

ennemminkin liittyy henkilön toimintaan. Asiantuntijuus määrittyy usein tapauskohtaisesti, sillä kaikkiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja ongelmiin ei ole olemassa selkeitä tietoon perustuvia vastauksia. Huomioitavaa on, että asiantuntijoita on mahdollista löytää myös muualta kuin virallisista asiantuntijaorganisaatioista. Erilaisilla toimijoilla tai yhteisöllä voi olla sellaista käytännön kokemusta, joka voi olla asiantuntijuuden perustana. Esimerkkinä voidaan mainita yrittäjät, työntekijät ja kokemusasiantuntijat. (Alastalo ym. 2017, 181–182.)

Tutkimuksen tekijän on tärkeää miettiä, miten oman tutkimusaiheen asiantuntijuus määritellään ja mitkä ovat tarkoituksenmukaisimmat asiantuntijatahot. Asiantuntijahaastattelun kannalta olennaista on, että haastateltavalla henkilöllä on tutkittavasta asiasta erityistä tietoa, jota muilla ei ole tai sitä on vain harvoilla. Haastattelu toteutetaan sellaisen tiedon vuoksi, jota asiantuntijalla oletetaan olevan tutkittavasta ilmiöstä. (Alastalo ym. 2017, 182–183, 195.)

Haastattelutyyppejä voidaan soveltaa asiantuntijahaastattelussa tutkittavan aiheen ja tutkimuskysymysten mukaan. Tässä työssä tyypiksi valikoitui teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu, jonka avulla pyritään ymmärtämään ja saamaan käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimusongelmasta mietitään oleelliset aiheet, joita haastattelussa käsitellään ongelman ratkaisemiseksi. (Alastalo ym. 2017, 187; Vilka 2021, 100.) Teemahaastattelulle tärkeää on kasvotusten tapahtuva vuorovaikutus, jonka vuoksi haastattelu oli luonnollista toteuttaa Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen tiloissa. Huomioitavaa on, että haastateltavan omassa ympäristössä tehty haastattelu saattaa tarjota tutkijalle mielenkiintoista tietoa. (Alastalo ym. 2017, 187; Kananen 2017, 90, 95.)

2.5 Aikaisempi tutkimus

EU:n Venäjälle 23.2.2022 jälkeen asettamista pakotteista ei ole vielä ehditty tehdä juurikaan tutkimusta. Todennäköisesti tutkimuksia on vireillä, sillä aihe on hyvin ajankohtainen. Tämän työn yksi suurimmista haasteista on ollut se, että työtä kirjoittaessa lähdeaineistoa on muodostunut koko ajan lisää.

Finna-tietokannasta löytyy yksittäisiä pakotteisiin tai Venäjän vastapakotteisiin liittyviä pro gradu- ja muita opinnäytetöitä, mutta valtaosalla tutkimuksista ei

ollut yhteistä rajapintaa tämän opinnäytetyön kanssa. Suurin osa edellä mainituista tutkimuksista on valmistunut ennen vuotta 2022.

Raatikainen (2022) on tutkinut kansainvälisten pakotteiden vaikutusta suomalaisessa osakeyhtiössä. Työssä on tutkittu hallituksen jäsenen yhtiöoikeudellista vastuuta yhtiön rikkoessa pakotteita sekä toimenpiteitä, joilla yhtiö voi välttää pakotteiden rikkomisen hallituksen jäsenen valvonnan alaisena.

Mäkinen (2022) on tehnyt selvityksen, jossa on vertailtu keskeisimpiä pakotteita ja niiden vaikuttavuutta. Selvityksessä on arvioitu myös Ukrainan sodan vaikutusta suomalaisyrityksiin ja Suomen vientiin. Vertailun perusteella Ison-Britannian ja USA:n asettamat pakotteet Venäjää kohtaan ovat yleisiltä osiltaan varsin yhtenäisiä EU:n pakotteiden kanssa niin toimialojen kuin pakotteiden kohteidenkin osalta.

Simola (2023) on tutkinut pakotteiden vaikutusta Venäjän kansantalouteen. Artikkelissa on pohdittu myös pakotteiden kiertämisen vaikutuksia. Johtopäätöksenä on, että pelkät pakotteet eivät todennäköisesti pakota Venäjää lopettamaan hyökkäystänsä Ukrainaan, mutta ne rajoittavat Venäjän taloudellisia ja teknologisia mahdollisuuksia sodan käymiseen.

3 KAAKKOIS-SUOMEN POLIISILAITOS

Kaakkois-Suomen poliisilaitos toimii Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa yhteensä 15 kunnan alueella. Se on yksi 11 paikallispoliisilaitoksesta, joka toimii Poliisihallituksen alaisuudessa tarjoten poliisin palveluja kansalaisille (Sisäministeriö s.a.). Pääpoliisiasema sijaitsee Kouvolassa, jonka lisäksi ovat poliisiasemat Haminassa, Kotkassa, Lappeenrannassa ja Imatralla. Kaakkois-Suomen poliisilaitosta johtaa poliisipäällikkö Ari Karvonen, jonka tehtävänä on vastata poliisilaitoksen toiminnasta sekä toiminnan vaikuttavuudesta, tuloksellisuudesta ja kehittämisestä. (Poliisi 2022a.)

Kaakkois-Suomen poliisilaitos on tällä hetkellä jaettu toiminnallisesti poliisipalvelut sekä hallinto- ja esikuntapalvelut -linjaan. Lisäksi linjaorganisaation ulkopuolella toimii oikeusyksikkö suoraan poliisipäällikön alaisuudessa. Poliisilaitoksella työskentelee lähes 400 poliisia ja muuta henkilöstöä alle 100 henkilöä.

Vakituisen henkilöstön lisäksi laitoksella toimii joka vuosi useita poliisiharjoitte-
lijoita erilaissa tehtävissä. (Poliisi 2022a.)

Alueella sijaitsevat Imatran, Nuijamaan, Vainikkalan ja Vaalimaan rajanylitys-
paikat. Lisäksi alueella toimii Lappeenrannan kansainvälinen lentokenttä sekä
HaminaKotka-satama. Kaakkois-Suomi toimii kulkureittinä Schengen-alueen ja
Venäjän välillä, joten poliisilaitos sijaitsee maantieteellisesti merkittävällä alu-
eella.

4 PAKOTTEET ILMIÖNÄ

Pakotteet ovat Euroopan unionin keino reagoida sen tavoitteiden ja arvojen vas-
taksiin poliittisiin tapahtumiin ja haasteisiin. Pakotteiden kohteina voi olla esimer-
kiksi vieraan valtion maa-alueen alueen liittäminen osaksi toisen valtion aluetta
tai täysivaltaisen valtion tarkoituksellinen horjuttaminen. (Eurooppa-neuvosto &
Euroopan unionin neuvosto 2022.) Pakotteilla tarkoitetaan esimerkiksi taloudel-
lisen tai kaupallisen yhteistyön, liikenne- ja viestintäyhteyksien tai diplomaattis-
ten suhteiden rajoittamista tai keskeyttämistä pakotteiden kohteena olevan val-
tion tai ryhmän kanssa. (Ulkoministeriö 2022.) Pakotteet määritellään jokaista
toimijaa tai valtiota vastaan tapauskohtaisesti (Pursiainen 2021, 23).

EU:n asettamat pakotteet, viralliselta nimeltään *rajoittavat toimenpiteet*, perus-
tuvat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) artiklaan 29 sekä Euroo-
pan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 215 artiklaan. SEU 29 ar-
tiklan (aiempi SEU-sopimuksen 15 artikla) mukaan neuvoston päätöksillä mää-
ritellään unionin tapa lähestyä tiettyä maantieteellistä tai aihekohtaista kysy-
mystä. Jäsenvaltioiden tehtävä on varmistaa kansallisen politiikan olevan unio-
nin näkemysten mukaista. Rajoittavia toimenpiteitä koskeva SEUT 215 artikla
(aiempi EY-sopimuksen 301 artikla) määrittää, että mikäli unionin tekemissä ja
sen toimielimiä ja jäsenvaltioita sitovissa sopimuksissa on päätetty keskeyttää
tai vähentää talous- ja rahoitussuhteita kolmannen maan kanssa, tarvittavat toi-
menpiteet hyväksytään neuvoston määräenemmistöllä unionin ulkoasioiden ja
turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ja komission yhteisen ehdotuksen pe-
rusteella. Tämän jälkeen neuvosto ilmoittaa asiasta Euroopan parlamentille.
Menettelyn mukaisesti neuvosto voi kohdistaa rajoittavia toimenpiteitä luonnol-
lisiin tai oikeushenkilöihin, ryhmiin tai muihin kuin valtiollisiin yhteisöihin. Artikla

sisältää myös tarvittavat säännökset oikeusturvasta (SEUT 215 artikla, 3. kohta).

EU:n neuvoston antamat jäsenvaltioiden yksimieliset päätökset ovat osa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Neuvosto tai sen valtuuttama Euroopan komissio antaa asetuksia, joiden perusteella päätökset voidaan panna täytäntöön jäsenvaltioissa. Asetukset ovat sellaisenaan sovellettavaa oikeutta ja velvoittavat eri toimijoita kaikissa EU:n jäsenmaissa. Pakoteasetukset velvoittavat jokaiselta jäsenvaltiolta omaa kansallista lainsäädäntöä muun muassa seuraamuksista, jotka määrätään pakotesäädösten rikkomisesta. Lisäksi kansallisella lailla säädetään toimivaltaisista viranomaisista. (Pursiainen 2021, 23.)

4.1 Taustaa

Pakotteet ovat olleet keskeinen osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa jo 1990-luvulta lähtien, mutta vasta äskettäin jäsenvaltiot ja Euroopan komissio ovat kiinnittäneet huomiota pakotteiden täytäntöönpanon parantamiseen (Olsen & FASTERKJÆR KJELDSSEN 2022, 2). EU on vuoden 2014 maaliskuusta alkaen asettanut Venäjää vastaan pakotteita, jotka määrättiin Krimin laittoman liittämissen osaksi Venäjää ja Minskin sopimusten laiminlyönnin vuoksi. (Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto 2023.) Vasta 31.7.2014 unioni asetti suoraan Venäjän valtioon ja talouteen kohdistuvia pakotteita, jotka olivat seurausta Ukrainan yli lentäneen matkustajakoneen alas ampumisesta. Kyseisillä pakotteilla kiellettiin eräiden venäläisten valtionyhtiöiden ja pankkien rahoittaminen, puolustustarvikkeiden vienti sekä rajoitettiin kaksikäyttötuotteiden vientiä Venäjälle. Myös eurooppalaiselle teknologialle asetettiin samalla kapea-alaisia vientirajoituksia. (Pursiainen 2022.)

Ensimmäiset uudet pakotteet EU asetti 23.2.2022, kun Venäjä oli julistanut Ukrainalle kuuluvat Donetskin ja Luhanskin alueet itsenäisiksi. Pakotteita kohdistettiin muun muassa Venäjän valtion joukkovelkakirjoihin, sotilasjohtajiin ja duuman jäseniin, jotka olivat äänestäneet alueiden tunnustamisen puolesta. (Pursiainen 2022.) Venäjä kuitenkin hyökkäsi Ukrainaan 24.2.2022, jonka vuoksi EU on kohdistanut Venäjää vastaan erittäin mittavia pakotteita, jotka täydentävät aiempia jo voimassa olevia toimenpiteitä. Niihin sisältyy henkilöpakotteita, eli kohdennettuja rajoittavia toimenpiteitä, talouspakotteita sekä viisumeihin

kohdistuvia toimenpiteitä. Helmikuusta 2022 alkaen EU on asettanut yhteensä 11 pakotepakettia, joista viimeisin on annettu 23.6.2023. (Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto 2023.)

EU:n pakotteita sovelletaan koko unionin alueella, myös sen ilmatilassa. Pakotteet ovat voimassa ilma-aluksessa tai muussa aluksessa, joka toimii EU:n jäsenvaltion lainkäyttövallan alaisuudessa. Pakotteita sovelletaan oikeushenkilöön, yhteisöön tai muuhun elimeen, jonka liiketoimintaa harjoitetaan joko kokonaan tai osittain EU:n alueella. Vaikka oikeushenkilö, yhteisö tai muu elin toimii unionin alueen ulkopuolella, pakotteita sovelletaan silloin, jos toimija on perustettu jonkin EU:n jäsenvaltion lainsäädännön mukaan. Soveltamisala on samansisältöinen kaikissa EU:n pakoteasetuksissa. (Pursiainen 2021, 24.)

4.2 Pakotejärjestelmät

EU on kohdistanut Venäjään neljä erilaista pakotejärjestelmää, joista on määrätty neuvoston asetuksilla. SEUT 288 artiklan mukaan asetus pätee yleisesti ja se on suoraan velvoittava. Asetusta sovelletaan sellaisenaan kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Asetukset sitovat myös yksityisiä oikeussubjekteja. Asetuksia voidaan soveltaa, kun ne on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä kaikilla virallisilla kielillä. Asetuksilla on oikeusvaikutus ilman, että niiden sisältöä on kopioitu jäsenvaltion kansalliseen lakiin. Toisinaan jäsenvaltiot kuitenkin joutuvat muuttamaan tai kumoamaan kansallisia lakeja, jotta ne eivät ole ristiriidassa asetusten kanssa. Lakien on myös täytettävä asetusten asettamat vaatimukset. (Raitio & Tuominen 2020, 72.)

4.2.1 Sektoripakotteet

Ukrainan tilanteen vakautta horjuttavien Venäjän toimien johdosta käyttöön otetut rajoittavat toimenpiteet, eli niin kutsutut sektoripakotteet, perustuvat 31.7.2014 annettuihin neuvoston päätökseen (YUTP) 2014/512 ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 833/2014. Päätöksen voimassaoloa on jatkettu erillisellä päätöksellä viimeksi 20.6.2023, jonka mukaan alkuperäinen päätös on voimassa 31.1.2024 asti. Samassa yhteydessä on todettu, että kaikki unionin määräämät pakotteet on syytä pitää voimassa niin kauan, kuin Venäjä edelleen jatkaa sotaa. Tarvittaessa on määrättävä lisätoimenpiteitä. (Neuvoston päätös (YUTP) 2023/1517.)

Sektoripakotteet kohdistuvat muun muassa rahoitusalaan, energia-, liikenne-, palvelu- ja puolustussektoreihin, raaka-aineisiin ja muihin tuotteisiin. Rahoitusalan merkittävimpiä pakotteita ovat venäläisten pankkien SWIFT-sulku, rajoitukset EU:n pääomamarkkinoille pääsyyn ja kielto toimittaa EU:n jäsenvaltion valuutan määräisiä seteleitä Venäjälle. Kryptovaluuttalompakkojen tarjoaminen venäläisille henkilöille on myös kiellettyä. Energiasektoria koskee öljyn ja hiilen tuontikielto Venäjältä sekä öljynjalostukseen liittyvien tuotteiden vientikielto Venäjälle. Voimassa on myös investointikielto venäläiseen energia- ja kaivosalaan sekä hintakatto venäläisen öljyn merikuljetuksille. Liikennesektorin merkittävimpiä pakotteita ovat kaikkien venäläisomisteisten ilma-alusten kielto käyttää EU:n ilmatilaa, satamien sulkeminen venäläisiltä aluksilta, kielto Venäjän maantieliikenteen harjoittajille ja venäläisille perävaunuille. Venäjällä on myös kielto kuljettaa öljyä meriteitse EU:n alueella kolmansiin maihin. (Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto 2023.)

Asetuksella on määrätty vientikielloista, jotka koskevat kaksikäyttötuotteita ja -teknologiaa, aseita ja ampumatarvikkeita, öljynjalostusta, ilmailuun sekä merenkulkuun liittyviä tuotteita ja -teknologiaa. Vientikiellon piirissä olevat tuotteet on lueteltu asetuksen liitteissä. Vientikielto on asetettu myös ylellisyystuotteille, joiden vähimmäisarvoksi on katsottu 300 euroa, ellei toisin säädetä. Tuontikielto Venäjältä koskee muun muassa rauta- ja terästuotteita, puu-, paperi- ja muovituotteita, alkoholia, savukkeita ja kosmetiikkaa. (Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto 2023; Neuvoston asetus (EU) N:o 833/2014, 2–5 artikla.)

Venäjän hallitus on yrittänyt horjuttaa naapurimaidensa ja EU:n jäsenmaiden vakautta levittämällä Ukrainan sotaan liittyvää propagandaa eri tiedotusvälineiden kautta. Disinformaation estämiseksi pakotteita on kohdistettu myös mediaan ja henkilöihin, jotka jakavat virheellistä tietoa. (Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto 2023; Neuvoston asetus (EU) N:o 833/2014, 2 f artikla.)

Asetusta 833/2014 on täydennetty useilla eri asetuksilla, joista viimeisin on annettu 23.6.2023. Uusilla toimenpiteillä on tarkoitus estää pakotteiden kiertoa kolmansien maiden kautta. Asetuksella on kielletty kuljettamasta Venäjän kautta sellaisia tuotteita, joita Venäjällä voidaan hyödyntää sotilaallisiin tai

teknologisiin tarkoituksiin tai puolustus- ja turvallisuussektorin tarpeisiin. Myös ilmailu- ja avaruusteollisuuden tuotteita ja lentopolttoaineita tai niiden lisäaineita on lisätty kauttakulkukieltoon. Lisäksi aineettoman omaisuuden ja liikesalaisuuksien myynti, välittäminen ja lisensointi on kielletty Venäjälle. Tuontikieltoa on laajennettu muun muassa hiilituotteisiin, turvetuotteisiin ja kaasuihin, joista saatavilla tuloilla Venäjä pystyy rahoittamaan sodankäyntiään. (Neuvoston asetus (EU) N:o 2023/1214.)

4.2.2 Henkilöpakotteet

Neuvoston päätös (YUTP) 2014/145 ja Neuvoston asetus (EU) N:o 269/2014, eli niin sanottu henkilöpakotejärjestelmä, on annettu 17.3.2014 Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentävien tai uhkaavien toimien johdosta määrättävistä rajoittavista toimenpiteistä. Päätöksen 1 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on suoritettava tarvittavat toimenpiteet estääkseen liitteessä lueteltujen tahojen pääsyn alueelleen ja kauttakulun alueensa kautta. Asetuksen 2 artiklan perusteella kaikki varat ja taloudelliset resurssit, jotka kuuluvat asetuksen liitteessä I luetelluille tahoille tai ovat näiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa, on jäädytettävä. Mitään taloudellisia resursseja tai varoja ei myöskään saa saattaa näiden tahojen saataville tai hyödynnettäväksi suoraan eikä välillisesti. Asetuksen 1 artiklan mukaan taloudellisilla resursseilla tarkoitetaan kaikenlaista sellaista omaisuutta, jolla voidaan hankkia varoja, tavaroita tai palveluita. Kyseessä voi olla myös aineeton omaisuus.

Henkilöpakotteet, eli matkustusrajoitukset ja varojen jäädyttäminen, kohdistuvat tällä hetkellä yhteensä lähes 1 800 henkilöön ja yhteisöön. Neuvosto uusii pakotteiden kohteina olevien tahojen luettelon säännöllisesti. (Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto 2023.) Taloudellisten resurssien jäädyttämisellä tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä, joilla estetään niiden käyttäminen varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi myyntiä, vuokraamista tai kiinnittämistä. Varojen jäädyttämisessä on kyse toimenpiteistä, joilla estetään kaikki sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai käsittely, joka aiheuttaisi niihin mitään muutoksia. (Neuvoston asetus (EU) N:o 269/2014, 1 artikla.) Esimerkiksi

pankkitilin jäädyttäminen merkitsee sitä, että tilillä olevien varojen käyttäminen tai siirtäminen estetään kokonaan (Pursiainen 2021, 30).

Varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttämisvelvollisuus koskee kaikkia toimijoita, myös luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, ei pelkästään pankkeja tai finanssialan toimijoita. Tämä tulee huomioida esimerkiksi yritystoiminnassa. Yritys ei voi maksaa pakotelistalla olevalle taholle suoraan eikä välillisesti, vaan sen on ilmoitettava asiasta Ulosottolaitokselle, joka tekee tarvittavat toimenpiteet ja jäädytyspäätöksen. Jäädyttämisvelvollisuus koskee myös palveluita ja tavarantoimituksia, eli toimija ei voi sellaisia tarjota pakotelistalla oleville tahoille suoraan eikä välillisesti. (Pursiainen 2021, 30; Ulkoministeriö 2022b.)

4.2.3 Krimin ja Sevastopolin aluepakotteet

Krimin ja Sevastopolin aluepakotteet perustuvat neuvoston päätökseen (YUTP) 2014/386 ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 692/2014 rajoittavista toimenpiteistä Krimin ja Sevastopolin laittoman liittämisen johdosta. Päätös on annettu 23.6.2014 ja sen voimassaoloa on tällä hetkellä jatkettu 23.6.2024 asti. Aluepakotteet sisältävät samansuuntaisia rajoituksia ja kieltoja kuin Venäjää vastaan kohdistetut sektoripakotteet, mutta aluepakotteet kohdistuvat Krimin ja Sevastopolin alueisiin. Muun muassa alueelta lähtöisin olevien tavaroiden tuominen EU:n alueelle on kielletty. Krimin ja Sevastopolin alueelle on asetettu vientikieltoja eri sektoreittain sekä annettu kielto hankkia kiinteää omaisuutta kyseiseltä alueelta. Myös matkailualan palvelujen tarjoaminen alueella on kielletty. Kieltoja koskevat tavarat ja teknologiat ilmenevät asetuksen liitteestä.

4.2.4 Donetskin, Luhanskin, Zaporizžjan ja Hersonin aluepakotteet

Neuvoston päätös (YUTP) 2022/266 ja neuvoston asetukset (EU) N:o 2022/263 rajoittavista toimenpiteistä on annettu 23.2.2022 vastauksena Ukrainan Donetskin ja Luhanskin alueiden, jotka eivät ole hallituksen valvomia, itsenäisyyden tunnustamiseen ja määräykseen Venäjän asevoimien lähettämisestä kyseisille alueille. Rajoittavia toimenpiteitä laajennettiin 6.10.2022 neuvoston päätöksellä (YUTP) 2022/1908 ja neuvoston asetuksella (EU) 2022/1903 koskemaan myös Zaporizžjan ja Hersonin alueita. Pakotteet koskevat sellaisia alueita Ukrainassa, jotka eivät ole hallituksen valvomia ja sijaitsevat Donetskin, Hersonin, Luhanskin ja Zaporizžjan alueilla. Sisällöltään nämä aluepakotteet vastaavat

pitkälti Krimin ja Sevastopolin aluepakotteita. Pakotteet kieltävät muun muassa alkuperältään alueelta olevien tavaroiden tuonnin EU:n alueelle ja tavaroiden tuontiin liittyvän rahoituksen antamisen.

4.3 Viranomaisten toimivalta ja täytäntöönpano

Suomessa pakotteisiin liittyvät säännökset on määritelty niin sanotussa pakotelaissa, eli laissa eräiden Suomelle Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä (29.12.1967/659). Toimivaltainen viranomainen on Suomessa lain 2. b §:n mukaan ulkoministeriö, mikäli muualla ei erikseen muuta säädetä. Ulosottoviranomainen huolehtii varojen jäädyttämisestä. (Pursiainen 2021, 23–24.)

Ulkoministeriön tehtävänä on antaa neuvontaa, tulkita pakotesäädöksiä ja vastata poikkeuslupien myöntämisestä pakotteita koordinoivana keskusviranomaisena. Ulkoministeriön kansainvälisen oikeuden yksikkö johtaa kansallisten viranomaisten kanssa muodostettua pakoteyhteistyöryhmää, jossa käsitellään pakotteisiin sekä niiden toimeenpanoon liittyviä ajankohtaisia asioita. Ulkoministeriö tekee myös pakotteisiin liittyvää EU-yhteistyötä. (Ulkoministeriö 2022b.) Poikkeuksena ulkoministeriön toimivaltaan on puolustustarvikkeiden vienti, johon liittyvissä kysymyksissä toimivaltainen viranomainen on puolustusministeriö. Toinen poikkeus koskee siviilikäyttöön tarkoitettujen aseiden vientiä, jossa Poliisihallitus on toimivaltainen viranomainen. (HE 288/2014 vp, 3.)

Ulosottolaitoksessa pakotteiden täytäntöönpano kuuluu valtakunnalliselle erityistäytäntöönpanon toimintayksikölle. Ulosottomies hoitaa pakotteiden mukaisen varojen jäädyttämisen ulkoministeriön hakemuksesta. Päätöksen kohde vastaa itse jäädyttämisestä aiheutuneista kuluista. (Ulosottolaitos 2022.) Jäädyttäminen koskee Euroopan neuvoston asetuksen 269/2014 2 artiklan mukaan varoja ja taloudellisia resursseja, jotka ovat asetuksen 1 artiklassa mainittujen tahojen omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa. Jäädyttämisessä sovelletaan ulosottokaaren 8. luvun takavarikkoa koskevia säännöksiä ja myös soveltuvien osin ulosmittausta koskevan 4. luvun säännöksiä. (HE 288/2014 vp, 20, 29.) Takavarikosta seuraa ulosottokaaren 37. §:n mukainen määräämiskielto ja 38. §:n mukainen määräämiskielto yhteisössä.

Pakotteiden täytäntöönpanon tehokkuus riippuu viranomaisten kyvystä vaihtaa tietoa ja tehdä laajaa selvitystyötä esimerkiksi veroparatiisiyhtiöiden kautta kiertettyjen omistusrakenteiden tutkimisessa. Tämä edellyttää myös tiivistä kansainvälistä yhteistyötä. Tosiasiallisen omistuksen ja määräysvallan todentaminen ei ole yksiselitteistä ja useita Ulosottolaitoksen jäädyttämispäätöksiä tullaan käsittelemään yleisissä tuomioistuimissa. Tuomioistuimet ratkaisevat lopulta, miten pakotesäädöksiä tulkitaan. (Ulkoministeriö 2022b.)

Pakotteiden täytäntöönpanoon osallistuu myös useita muita viranomaisia omilla toimialoillaan. Esimerkkeinä voidaan mainita Tulli, eri poliisiviranomaiset ja Rajavartiolaitos. Myös yksityisellä sektorilla on suuri merkitys. Luotto- ja rahoituslaitokset vastaavat finanssipakotteiden täytäntöönpanosta ja vientiyhtiöt vastaavat omalta osaltaan pakotteiden aiheuttamista velvoitteista ja rajoituksista. Yliopisto- ja korkeakoulusektorikaan ei säästy pakotteiden vaikutukselta, sillä tiedon ja osaamisen välittämistä voidaan rajoittaa. (HE 288/2014 vp, 3.)

4.4 Pakotteiden rikkominen

EU:n neuvoston asetus astuu voimaan samana päivänä, kun se julkaistaan unionin virallisessa lehdessä. Asetuksen rikkominen on rangaistavaa samasta hetkestä lähtien. Pakotelain 2. a §:n mukaan ulkoministeriö kuitenkin tiedottaa asetuksen voimaantulosta ja säännösten rikkomisessa sovellettavista rangaistussäännöksistä säädöskokoelmassa julkaistavalla ulkoministeriön ilmoituksella. (Ulkoministeriö 2022a.) Pakotelain 4. §:n mukaan pakotteiden rikkomisen seuraamuksista säädetään rikoslain (19.12.1889/39) 46. luvun 1–3. §:ssä, joita käsitellään tarkemmin tämän opinnäytetyön luvussa 5.3.

Pakoteasetuksissa edellytetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä tarpeellisista seuraamuksista tilanteissa, joissa säännöksiä rikotaan. Myös seuraamusten täytäntöön paneminen on varmistettava. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Lisäksi on huolehdittava säännösten rikkomisen tuottaman hyödyn takavarikoimisesta. (Neuvoston asetus (EU) N:o 833/2014, 8 artikla.) Pursiaisen (2022) mukaan kyseisellä säädöksellä painotetaan valvontaa pakotteiden noudattamisesta, pakoterikkomusten tutkintaa sekä rikosvastuun toteutumista.

EU:n tasolla pakoterikkomusten torjuminen on todellinen haaste, sillä jäsenvaltioiden ja toimielinten on löydettävä nykyistä yhtenäisemmät ja tiukemmat keinot pakotteiden täytäntöönpanemiseksi ja rikkomusten estämiseksi. (Olsen & FASTERKJÆR KJELDSSEN 2022, 1.) Länsimaisten hallitusten haasteista puuttua pakotteiden kiertoon on hyvänä esimerkkinä Financial Timesin (Johnson ym. 2023) tekemä tutkimus, jonka perusteella venäläinen vakoojaverkosto toimii aktiivisesti EU:n alueella. Financial Times on saanut selville, että verkostolla on yhteyksiä muun muassa Venäjän valtioon ja tiedustelupalveluun. Vakoojaverkosto on onnistunut hankkimaan ja salakuljettamaan arkaluontoisia pakotteiden alaisia tavaroita ja teknologiaa EU:n alueelta Venäjälle. Tavaroita on hankittu muun muassa Saksasta ja Suomesta.

4.5 Hallinnolliset seuraamukset

Rahanpesulain (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 28.6.2017/444) 3. lukuun on vuonna 2023 lisätty 16. §, jossa säädetään pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvän asiakkaan tuntemisesta seuraavaa:

Ilmoitusvelvollisella tulee olla osana tässä luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemiseen liittyviä toimia tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa niitä velvoitteita, joita ilmoitusvelvolliselle seuraa:

1) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla annetuista asetuksista ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) 1 §:ssä ja 2 a §:n 1 momentissa tarkoitetuista valtioneuvoston asetuksista (pakotesäätely);

Pykälän tarkoitus on varmistaa esimerkiksi EU:n pakoteluettelossa nimettyjen tahojen varojen jäädyttäminen sekä se, että mitään varoja ei luovuteta näille tahoille. Pykälässä huomioidaan myös pakoteasetusten moniulotteisuus, kuten sektoripakotteiden rajoitukset ja toimintakiellot. Mikäli ilmoitusvelvollinen rikkoo tai laiminlyö pakotesäännöksiä tai muita laissa ilmoitettuja velvoitteita, voi valvova viranomainen määrätä hallinnollisia seuraamuksia rahanpesulain 8.

lukuun lisättyjen säännösten perusteella. (HE 236/2021 vp, luku 4.1; HE 323/2022 vp, luku 2.1.1.)

Rahanpesulain mukaisia ilmoitusvelvollisia ovat kaikki, joihin rahanpesulakia sovelletaan 1. luvun 2. §:n mukaisesti. Ilmoitusvelvollisia tahoja on useita, mutta esimerkkeinä voidaan mainita pankit, luotto- ja rahoituslaitokset, vakuutustoimijat, yrityspalvelujen tarjoajat, kirjanpitäjät ja tilintarkastajat. Valvontaviranomaisia ovat eri toimialoilla muun muassa Finanssivalvonta, Poliisihallitus, Patentti- ja rekisterihallitus ja Aluehallintovirasto. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, 7. luku, 1. §.)

Mikäli ilmoitusvelvollinen tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo 3. luvun 16. §:n mukaista velvollisuutta varmistaa tehokkailla toimintaperiaatteilla, menettelytavoilla ja sisäisellä valvonnalla, että ilmoitusvelvollinen noudattaa asiakkaan tuntemisessa pakotesäätelyä ja jäädyttämispäätöksiä, voidaan seuraamuksena määrätä valtiolle maksettava rikemaksu. Rikemaksun määrääminen on mahdollista, mikäli kokonaisuutena arvioiden asia ei vaadi ankarampia toimenpiteitä. Seuraamusmaksu määrätään, mikäli laiminlyönti on luonteeltaan vakavaa, toistuvaa tai järjestelmällistä. Oikeusrekisterikeskus hoitaa rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanon. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, 8. luku, 1., 3. ja 9. §.)

5 PAKOTTEET RIKOSTORJUNNASSA

5.1 Rikostorjunta

Rikostorjunnalle ei ole olemassa yhtenäistä määritelmää. Rikostorjunta käsittää poliisilain (22.7.2011/872) 1. §:ssä säädetyistä poliisille kuuluvista tehtävistä rikosten ennalta estämisen, paljastamisen, selvittämisen ja syyteharkintaan saatamisen. Poliisissa esitutkinta muodostaa keskeisen osan rikostorjuntaa, vaikka laajemmin ajateltuna rikostorjuntaa tehdään kaikessa poliisitoiminnassa. Hyvänä esimerkkinä rikostorjunnasta laajemmin on kenttäpartion toiminta ensi partiona rikospaikalla tai niin sanotut yhden kosketuksen jutut, jotka partio voi hoitaa alusta loppuun paikan päällä. Rikostorjunnan järjestelyiden yksityiskohdat vaihtelevat eri poliisilaitoksien välillä, mutta pääpiirteissään toiminta on samankaltaista. Rikostutkinta on jaettu yleisimmin perustutkintaan ja erityistutkintaan. (Poliisi 2018, 43.)

5.2 Esitutkinta

Esitutkinnassa on kyse selvityksen hankkimisesta epäilystä rikoksesta mahdollista syyteharkintaa ja rikosoikeudenkäynnin valmistelua varten. Esitutinnan aikana hankitaan ja järjestetään aineisto, jota tarvitaan todisteena seuraavissa rikosprosessin vaiheissa. (Fredman 2020, 16.) Esitutkinnassa selvitetään myös mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen vuoksi tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi. Lisäksi selvitetään asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos hän on pyytänyt syyttäjää ajamaan vaatimustaan. (Esitutkintalaki 1. luku 2. §.)

Esitutkintaa käsitteenä ei ole laissa tarkemmin määritelty, mutta käytännössä se tarkoittaa rikoksen tutkintaa. Esitutinnan tehtävänä on rikosvastuun toteuttaminen. Poliisi aloittaa esitutinnan, kun on syytä epäillä, että rikos on tapahtunut. Tutkinnassa selvitetään tapahtumien kulku, täyttyykö tapahtumassa jonkin rikoksen tunnusmerkistö ja voidaanko joku saattaa teosta vastuuseen. Tutkinta suoritetaan objektiivisesti esitutkintalain 4. luvun periaatteita noudattaen, eikä sen yksinomaisena tarkoituksena ole osoittaa jonkun syyllistyneen johonkin rikokseen. Yhtä lailla esitutinnan lopputuloksena voidaan todeta, että selvitetty teko ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Toisinaan taas epäilty henkilö ei ole syyllistynyt sellaiseen tekoon, josta voidaan määrätä rangaistus. (Fredman 2020, 15–16, 18; Poliisi 2022b.) Esitutkintaviranomaisia ovat poliisin lisäksi rajavartio-, tull- ja sotilasviranomaiset ja niiden esitutkintatoimivallasta säädetään omissa laeissaan. Myös syyttäjä osallistuu esitutkintaan. (Esitutkintalaki 2. luku 1. §.)

5.3 Rangaistussäännökset

5.3.1 Säännöstelyrikos

Rikoslain 46. luvussa säädetään pakotteiden rikkomisen seuraamuksista. EU:n asettamien pakotteiden rikkomisessa sovelletaan luvun 1. §:n 9. kohtaa:

Joka rikkoor tai yrittää rikkoa

9) Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvissa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla talous- ja rahoitussuhteiden keskeyttämisestä kolmannen maan kanssa tai rajoittavien toimenpiteiden kohdistamisesta luonnollisiin tai oikeushenkilöihin, ryhmiin tai muihin kuin valtiollisiin yhteisöihin annetuissa asetuksissa säädettyä tai mainittujen säädösten nojalla annettua säännöstelymääräystä, on tuomittava säännöstelyrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Lain esitöissä on todettu, että säännöstelyrikkoksen tunnusmerkistöön ei sisälly kuvausta tekotavoista, koska niiden yksityiskohtainen kuvaaminen riittävällä tarkkuudella on mahdotonta. Säännöstelyrikos voi toteutua monilla eri tavoin ja usein siihen liittyy esimerkiksi väärin tietojen antaminen tai ilmoituksen antamatta jättäminen viranomaiselle, tavaran maahantuonti tai maastavienti tai luottoihin, maksuihin ja muihin vastaaviin liittyvät sopimukset. Samalla on todettu, että saman säännöstelylain määräysten rikkominen usealla kertaa voidaan katsoa yhdeksi säännöstelyrikokseksi. (HE 66/1988 vp, 178.)

Säännöstelyrikokseen syylistyminen edellyttää tahallisuutta. Tekijän on oltava tietoinen rikoksen tunnusmerkistössä mainittujen asioiden olemassaolosta. Säännöstelyrikkoksen tunnusmerkistön olennainen sisältö on peräisin rikoslain ulkopuolisista säännöksistä, jotka voivat olla sisällöltään varsin tulkinnanvaraisia ja vaihtelevia. Erityisesti tämä koskee rikoslain 46. luvun 1. pykälässä tarkoitettuja EU:n asetuksiin perustuvia säännöstelymääräyksiä. Tämä on ongelmallista rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta, sillä periaatteen mukaan rikoksen tunnusmerkistön tulisi ilmetä laista riittävällä tarkkuudella. Tekijän on mahdollista erehtyä pitämään tekoaan sallittuna, jos hän ei tunne säädösten perusteella asetettuja rajoituksia. Kieltoerehdys ei kuitenkaan yleensä poista teon rangaistavuutta, ellei erehdys johdu puutteista tai virheistä lain julkistamisessa tai erityisen vaikeaselkoisesta lain sisällöstä. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 1543.)

5.3.2 Törkeä säännöstelyrikos

Säännöstelyrikkoksen törkeästä tekomuodosta säädetään 46. luvun 2. pykälässä. Sen mukaan säännöstelyrikos on törkeä, jos teolla tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, teko on omiaan jollakin alueella tai koko maassa

aiheuttamaan huomattavaa vaaraa väestön toimeentulolle, yhteiskunnan taloudelliselle toiminnalle tai maan taloudelliselle puolustusvalmiudelle tai teko tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja se on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeästä säännöstelyrikoksesta voidaan tuomita vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi vankeuteen.

Oikeuskirjallisuuden mukaan arvioitaessa huomattavaa taloudellista hyötyä, täytyy ottaa huomioon nimenomaan rikoksella välittömästi tavoitellun hyödyn määrä. Rikoksen kohteena olleen tavaraerän suuruus tai muu vastaava ominaisuus ei ole ratkaiseva tekijä. Törkeässä säännöstelyrikoksessa hyötyä on tarkoitus arvioida samalla tavalla kuin esimerkiksi törkeän veropetoksen tai törkeän avustuspetoksen kohdalla. (HE 66/1988 vp, 179; Lappi-Seppälä ym. 2022, 1544.) Oikeuskäytännössä on katsottu, että rikoksen ankaroittamisperusteena olevan arvokkaan omaisuuden arvioinnissa pitäisi noudattaa yhdenmukaista tulkintaa omaisuuden laadusta riippumatta. Oikeuskäytännössä noin 14 500 euron arvo ei ole vielä täyttänyt törkeän rikoksen tunnusmerkistöä, kun taas 17 333 euron arvo on sen täyttänyt. (KKO:2019:93, kohdat 7–9.)

5.3.3 Lievä säännöstelyrikos

Rikoslain 46. luvun 3. pykälän mukaan rikosentekijä on tuomittava lievästä säännöstelyrikoksesta sakkoon, mikäli tavoitellun hyödyn määrä tai muut rikokseen liittyvät seikat huomioon ottaen säännöstelyrikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Vähäisyyttä arvioitaessa on syytä tarkastella rikotun säännöstelytavoitteen merkitystä ja teon vahingollisuutta suhteessa säännöstelytavoitteisiin. Esimerkiksi yksittäisen kansalaisen tekemä säännöstelyrikos voi usein olla merkitykseltään melko vähäinen. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 1545.)

5.4 Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Säännöstelyrikokseen sovelletaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä. Rikoslain 1. luvun 9. §:n mukaan, jos rikokseen sovelletaan Suomen lakia, myös oikeushenkilön rangaistusvastuu määräytyy Suomen lain mukaan. Tarkemmin oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään 9. luvussa. Luvun 1. §:n perusteella syyttäjän vaatimuksesta sellainen oikeushenkilö, jonka toiminnassa on tehty rikos, on tuomittava yhteisösakkoon, jos se on säädetty kyseisen rikoksen seuraamukseksi. Luvun säännöksiä ei sovelleta julkisen

vallan käytössä tehtyihin rikoksiin, mutta rangaistusvastuu koskee kaikenlaisia oikeushenkilöitä, myös valtiota ja kuntia (HE 95/1993 vp, 24; Lappi-Seppälä ym. 2022, 151).

Rangaistusvastuun edellytykset on lueteltu rikoslain 9. luvun 2. §:ssä. Oikeushenkilö ei voi syyllistyä rikokseen, vaan rikoksentekijänä on aina luonnollinen henkilö. Yhteisösakkoon tuomitaan, jos rikokseen osallinen tai rikoksen sallinut henkilö kuuluu oikeushenkilön johtoon, lakisääteiseen toimielimeen tai käyttää tosiasiallisesti päätösvaltaa. Tämä pätee myös silloin, jos oikeushenkilön toiminnassa ei ole noudatettu huolellisuus- ja varovaisuusvelvoitetta rikoksen estämiseksi. Oikeushenkilö on rangaistusvastuussa siitä huolimatta, vaikka varsinaista rikoksentekijää ei saada selville tai tätä ei tuomita rangaistukseen muusta syystä. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 151.)

Rikoslain 9. luvun 3. §:n mukaan rikos katsotaan tehdyksi oikeushenkilön toiminnassa, jos tekijä on toiminut oikeushenkilön puolesta tai hyväksi, ja hän kuuluu sen johtoon tai on siihen virka- tai työsuhteessa. Myös oikeushenkilön edustajalta saadun toimeksiannon perusteella toimiminen tulkitaan samalla tavalla. Puolesta toimivan henkilön muodollinen asema oikeushenkilön organisaatiossa on merkityksetöntä, sillä riittää, että henkilöllä on oikeus edustaa tai käyttää päätösvaltaa jossain oikeushenkilöä koskevassa asiassa. Oikeushenkilön hyväksi toimivalla henkilöllä ei taas ole muodollista toimivaltaa, vaan olennaista arvioinnin kannalta on se, että oikeushenkilö saa teosta hyötyä ja teon suorittamiseen on tarjoutunut mahdollisuus. (HE 95/1993 vp, 35.)

Rikoslain jokaisessa luvussa säädetään erikseen, mikäli oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovelletaan johonkin luvussa säädettyyn rikokseen. Lain esitöissä on katsottu, että yhteisösakon määrääminen vaatii sen verran laajoja selvityksiä oikeushenkilön toiminnasta ja taloudellisesta asemasta, että vähäisissä rikoksissa yhteisösakon määrääminen ei ole tarkoituksenmukaista. (HE 95/1993 vp, 24; Korkka-Knuts ym. 2020, 370.) Rikoslain 46. luvun 13. §:n perusteella oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovelletaan muun muassa säännöstelyrikokseen ja törkeään säännöstelyrikokseen.

Yhteisösakko tuomitaan määräsummana ja se on alimmillaan 850 euroa ja enimmillään 850 000 euroa (Rikoslaki 9. luku 5. §). Rahamäärään vaikuttaa

laiminlyönnin laajuus ja laatu tai johdon osuus sekä taloudellinen asema (Rikoslaki 9. luku 6. §). Lain valmistelussa on lähdetty yhteisösakon osalta yleisistä rikosoikeudellisista periaatteista, joiden mukaan rangaistuksen on oltava oikeudenmukainen suhteessa tehtyyn rikokseen, sen vahingollisuuteen ja muihin seikkoihin, joilla rikoksen vakavuutta arvioidaan. Lisäksi sakon euromääräinen summa suhteutetaan oikeushenkilön maksukykyyn. (HE 95/1993 vp, 39.)

5.5 Tilanne Kaakkois-Suomessa

Venäjän vastaiset pakotteet ovat konkreettisesti alkaneet näkyä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella vasta Ukrainan sodan alkamisen jälkeen, vaikka tietyt pakotteet ovat olleet voimassa jo vuosia. Esitutkintaa suorittaville poliiseille pakotteet ovat uusi asia, sillä ilmiö itsessään on noussut näkyvästi esille vasta vuonna 2022. Vielä tällä hetkellä pakoteasioita tunnistetaan tutkinnassa heikosti. On mahdollista, että poliisille tulee tutkittavaksi rikosasioita, joissa voisi olla kyse tai ainakin epäily myös pakotteiden rikkomisesta. Rikosilmoituksen tullessa asiaa ei välttämättä osata arvioida pakotteiden kannalta, koska asia on hyvin vieras suurimmalle osalle poliiseista. (Haastattelu 30.5.2023.)

Poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä haettiin 5.8.2023 tietoja Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella tapahtuneista säännöstelyrikoksista ajalla 24.2.2022–31.5.2023. Tietohaun alkamisajaksi valittiin Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja päättymisajaksi opinnäytetyöprosessin kannalta järkeväksi katsottu ajankohta. Aikaväli on määritelty Poliisihallituksen tutkimusluvassa, eikä sitä ole ollut mahdollista jälkikäteen muuttaa. Hakukriteerinä oli rikoksen tapahtuma-ajan lisäksi tapahtumapaikkakuntana Hamina, Imatra, Kotka, Kouvola, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Miehikkälä, Parikkala, Pyhtää, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitai-pale, Taipalsaari ja Virolahti. Rikosnimikkeinä huomioitiin kaikki säännöstelyrikoksen tekemuodot. Tarkoitus oli selvittää rikosnimikkeiden lukumääriä ja tehdä havaintoja tekotavoista, joten rikosilmoituksen tilaan ei kiinnitetty huomiota. Haussa ei myöskään määritelty tutkivaa esitutkintaviranomaista.

Kaikista haun tuottamista rikosnimikkeistä ei ole olemassa omaa rikosilmoitusta, vaan muutamassa ilmoituksessa on kirjattuna kaksi erillistä säännöstelyrikosta. Koko aikavälillä säännöstelyrikos eri tekemuotoineen on kirjattu rikosnimikkeeksi yhteensä 408 kertaa. Perusmuotoisten säännöstelyrikosten osuus

tästä on 148 kappaletta, törkeiden säännöstelyrikosten 45 kappaletta ja lievien säännöstelyrikosten 215 kappaletta. Kaikista kirjatuista nimikkeistä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen tutkittavaksi on kirjattu kolme vuonna 2022 tapahtunutta törkeää säännöstelyrikosta. Kaikki muut rikokset ovat Tullin tutkinnassa.

Kuvassa 1 on havainnollistettu säännöstelyrikosten lukumääriä suoritetun järjestelmähaun ajanjaksolta Kaakkois-Suomessa. Esitetyt kuvaajat eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään erilaisen aikavälin vuoksi, mutta suuntaa antavia havaintoja niistä on mahdollista tehdä. Perusmuotoisia ja törkeitä säännöstelyrikoksia vaikuttaisi olevan vuoden 2023 puolella huomattavasti edellisvuotta vähemmän. Sen sijaan lievien säännöstelyrikosten määrä on kasvanut merkittävästi ottaen huomioon lyhyempi ajanjakso.

Kuva 1. Säännöstelyrikokset Kaakkois-Suomessa 24.2.2022–31.5.2023 (Poliisin rikosilmoitusjärjestelmä 2023)

Ajalla 24.2.–31.12.2022 poliisin rikosilmoitusjärjestelmään on kirjattu yhteensä 134 säännöstelyrikosta, 40 törkeää säännöstelyrikosta ja 89 lievää säännöstelyrikosta. Suurimmassa osassa tapauksista rikoksen tapahtumapaikka on Virolahdella, Lappeenrannassa tai Imatralla. Yhteensä kaksi perusmuotoista säännöstelyrikosta ja neljä törkeää säännöstelyrikosta on kirjattu tapahtuneeksi muissa kunnissa Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen toimialueella.

Ajalla 1.1.2023–31.5.2023 Poliisin rikosilmoitusjärjestelmään on kirjattu yhteensä 14 säännöstelyrikosta, 5 törkeää säännöstelyrikosta ja 126 lievää säännöstelyrikosta. Rikosten tekopaikat sijoittuvat Virolahdelle, Lappeenrantaan ja Imatralle. Kaikki Imatralle kirjatut tapaukset ovat lieviä säännöstelyrikoksia.

Suurin osa kaikista säännöstelyrikoksista on tullut ilmi rajanylityspaikalla rajatai tullitarkastuksen yhteydessä henkilön joko poistuessa maasta tai saapuessa maahan. Havaintojen perusteella lievät säännöstelyrikokset, jotka ovat sakko- rangaistuksella hoidettavissa, ovat useimmiten yksityishenkilöiden tekemiä. Perusmuotoisiin ja varsinkin törkeisiin säännöstelyrikoksiin saattaa liittyä useammin jonkinlaista liiketoimintaa. (Poliisin rikosilmoitusjärjestelmä 2023). Kaakkois-Suomen erityispiirteinä ovat suurimmat rajanylityspaikat Venäjälle sekä HaminaKotka-satama. Perinteisesti Kaakkois-Suomessa on ollut paljon venäläistaustaisten henkilöiden harjoittamaa liiketoimintaa etenkin huolinta- ja kuljetusalalla. Kyseinen toimiala on luonteeltaan sellainen, että se mahdollistaa pakotteiden kiertämisen. (Haastattelu 30.5.2023.)

Yhtenä esimerkkinä Kaakkois-Suomen alueelta voi mainita useaan kertaan mediassakin esillä olleen käteisrahan viennin Venäjälle. Kesän ja syksyn 2022 aikana venäläiset henkilöt nostivat kiinalaisilla pankkikorteilla alueen pankkiautomaatteja tyhjäksi jopa tunneissa. Samalla kortilla saatettiin nostaa kymmeniä tuhansia euroja. Toiminta saatiin lopetettua, kun Nosto-käteisautomaatit keskeyttivät China UnionPay -korttien toiminnan käteisautomaateissaan lokakuun alussa 2022. Asia on ollut esillä sekä poliisissa että Tullissa. (Haastattelu 30.5.2023; Nokas CMS Oy 2022.)

Pakoterikkomusten osalta joissain tilanteissa on ollut rajanvetoa siitä, mikä asia kuuluu Tullille ja mikä poliisille. Suurin osa säännöstelyrikoksista nousee esille rajanylityspaikalla rajatai tullitarkastuksen yhteydessä, kun henkilö on poistumassa EU:n alueelta. On kuitenkin mahdollista, että rikoksen aiheuttama haittavaikutus on tapahtunut sisämaassa, joka on selkeästi poliisin toimialueeksi kuuluvaa. Esimerkiksi Nosto-automaattitapauksessa konkreettinen haittavaikutus näkyi sisämaassa, kun paikallisväestö ei saanut nostettua käteistä tyhjiä automaateista. (Haastattelu 30.5.2023.)

Kaakkois-Suomen poliisilla on hyviä kokemuksia viranomaisyhteistyöstä. Poliisin ja Ulosottolaitoksen välisessä yhteistyössä viranomaisilla on pakoteasioissa selkeät omat roolit, mikä on yksi tekijä yhteistyön onnistumisessa. Verohallinto on osoittautunut hyväksi yhteistyökumppaniksi, sillä verottajan toiminnan kautta rikosepäilyt ovat tulleet poliisin tietoon jo varhaisessa vaiheessa, jolloin niihin on pystytty reagoimaan nopeasti. (Haastattelu 30.5.2023.)

5.6 Muita säännöksiä

Poliisin rikosilmoitusjärjestelmään suoritetun haun tuloksista tehtyjen havaintojen perusteella, varsinkin lieviin säännöstelyrikoksiin liittyy usein myös muita rikoslain 46. luvun maahantuontiin ja maastavientiin liittyviä rikoksia tai rikoslain 29. luvun mukaisia rikoksia julkista taloutta vastaan. Käytännön esimerkkinä voidaan mainita pakotteiden piirissä olevien savukkeiden laiton tuonti maahan, jolloin myös lievän salakuljetuksen sekä lievän veropetoksen tunnusmerkistöt täyttyvät.

Törkeissä tekemuodoissa taas saattaa olla syytä huomioida rahanpesurikoksen mahdollisuus, varsinkin jos kyse on suurten valuuttaerien viennistä Venäjälle. Rahanpesusta säädetään rikoslain 32. luvun 6. §:ssä:

Joka

1) ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaa rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset taikka

2) peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä,

on tuomittava rahanpesusta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Yritys on rangaistava.

Rahanpesussa on kyse rikoksella saadun omaisuuden tai hyödyn siirtämisestä talousjärjestelmään siten, että varojen rikollinen alkuperä saadaan peitettyä. Käytännössä tämä koskee usein pankkitilillä olevaa tai käteistä rahaa. Rahanpesusäännöksissä esirikoksia ei ole rajattu, vaan riittää, että omaisuus on rikoksella hankittu. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 1088.)

6 OIKEUSKÄYTÄNTÖ

Tilastokeskuksen (2022) mukaan säännöstelyrikoksista ei ole olemassa olevaa oikeuskäytäntöä ennen vuotta 2022. Ensimmäisiä käräjäoikeuden tuomioita on annettu vuoden 2022 lopussa ja ensimmäinen hovioikeuden tuomio on annettu 7.6.2023. Tätä työtä varten on tutustuttu Itä-Suomen hovioikeuden tuomioon sekä viiteen Kymenlaakson käräjäoikeuden antamaan tuomioon, joissa on kyse pakotteiden rikkomisesta. Kaikki käsitellyt tapaukset ovat tapahtuneet Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen toimialueella.

Itä-Suomen hovioikeus on antanut ratkaisunsa 23/123232 asiassa, joka koskee Kymenlaakson käräjäoikeuden tuomiota 22/141845. Asiassa on kyse törkeästä säännöstelyrikoksesta, jossa ulkomaanliikenteen autonkuljettajana toimiva henkilö A on yrittänyt viedä Venäjälle vientikiellossa olevia neuvoston asetuksen liitteessä lueteltuja tuotteita yli 20 000 euron arvosta. Teko on jäänyt yritykseksi, koska kuljetus oli pysäytetty Vaalimaan raja-asemalla. A oli väittänyt lastissaan olevien pakotteiden alaisten tavaroiden olevan menossa Kazakstaniin ja muiden tuotteiden olevan menossa Venäjälle. A:n hallusta oli kuitenkin löytynyt kahdet eri sisältöiset asiakirjat samoille tuotteille, joissa Tullille esitetyissä papereissa määränpäänä oli Kazakstan ja tarkastuksen yhteydessä löytyneissä papereissa määränpäänä oli Venäjä.

A on väittänyt, ettei ole ollut tietoinen vientikiellosta. Käräjäoikeuden mukaan lähtökohtana on, että jokaisella on velvollisuus tuntea lakia. A:n ammatti ja työkokemus autonkuljettajana huomioiden, hänellä on ollut kyky selvittää vientiin liittyvät ajankohtaiset säädökset. Käräjäoikeus määräsi rangaistukseksi törkeästä säännöstelyrikoksesta neljä kuukautta ehdollista vankeutta, eikä hovioikeus muuttanut tuomiota.

Kymenlaakson käräjäoikeus on ratkaisussaan 22/140083 tuominnut henkilön A kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen säännöstelyrikoksesta. Käräjäoikeus katsoi, ettei törkeän säännöstelyrikoksen tunnusmerkistö täyttynyt syyttäjän vaatimuksen mukaisesti. A oli vienyt Venäjälle alle kahden kuukauden aikana useammalla eri kerralla yhteensä 27 000 euroa käteistä ja kolme pakotteiden piirissä olevaa kaikuluotainta. Lisäksi A oli yrittänyt viedä käteistä 800 euroa ja yllisyystuotteita noin 2 000 euron arvosta. A oli pääkäsittelyssä myöntänyt toimineensa syytteessä kuvatulla tavalla, mutta kiisti olleensa tietoinen säännöstelymääräyksistä. Arvioidessaan teon törkeysastetta, käräjäoikeus totesi, että toiminnassa on ollut suunnitelmallisuuden ja taloudellisen hyödyn tavoittelun piirteitä, mutta saadun tai tavoitellun hyödyn määrää ei ole voitu osoittaa. Koska A oli nostanut rahat omalta tililtään, ja siten ne olivat ainakin suurelta osin hänen omiaan, ei niiden viennillä Venäjälle nähty saavutettavan taloudellista hyötyä. Asiasta on valitettu hovioikeuteen, joten tuomio ei ole lainvoimainen.

Tuomiolauselmasta käy ilmi, että A oli kertomansa mukaan nostanut yli 77 000 euroa käteistä rahaa Suomesta omalla ja toisen henkilön pankkikortilla. A:lta löytyneiden kuittien perusteella hän oli ostanut Suomesta noin 50 000 eurolla erilaista tavaraa, jotka hän oli kertonut vieneensä Venäjälle. Tästä syyttäjä ei ollut vaatinut A:lle rangaistusta, joten asiaa ei käsitelty.

Kymenlaakson käräjäoikeus on tuomiollaan 22/140385 hylännyt syytteet kahdesta törkeästä säännöstelyrikoksesta, jotka koskivat kahden arvokkaan henkilöauton vientiä Saksasta Vaalimaan rajanylityspaikan kautta Kazakstaniin myytäviksi. Autojen arvot ylittivät EU:n asetuksen 833/2014 liitteen XVIII kohdassa 17 Venäjälle vietäville ajoneuvoille asetetun 50 000 euron rajan. Vastaajilla oli taustansa vuoksi kiinteät yhteydet Kazakstaniin ja reitti Suomen kautta vaikutti uskottavalta. EU:n asetuksen perusteella auton vieminen Venäjän kautta toiseen maahan ei ole kiellettyä. Käräjäoikeuden mukaan asiassa ei tullut esille mitään sellaista, että vastaajien olisi ollut tarkoitus viedä autot Venäjälle.

Kymenlaakson käräjäoikeuden tuomiossa 23/113893 on kyse tapauksesta, jossa henkilö A on yrittänyt viedä Vaalimaan rajanylitysaseman kautta Venäjälle käteistä rahaa noin 6 000 euroa sekä muutaman sadan euron arvoisen dronen. A:n kertoman mukaan hänen oli tarkoitus viettää Venäjällä kaksi viikkoa ja

matkustaa sen jälkeen kolmanteen maahan. A:n mukaan käteinen raha oli hänen omaan käyttöönsä ja nostettu tulevaa matkaa varten, koska hänen omistamansa venäläiset tai eurooppalainen pankkikorttinsa eivät toimisi matkakohteessa. Dronea A kertoi käyttävänsä omassa yritystoiminnassaan sekä sosiaalisen median sisällöntuotannossa.

Käräjäoikeus on todennut, että EU:n neuvoston asetuksen 833/2014 5 i artiklan mukainen kieltö viedä unionin valuuttaa Venäjälle ei koske sinne matkustavan henkilön omaa käyttöä. Asetuksissa ei ole millään tavalla määritelty, millaisia summia voidaan pitää henkilökohtaisena käyttönä. Käräjäoikeus piti uskottavana, että A oli matkustamassa Venäjällä oleskelun jälkeen kolmanteen maahan, vaikka matkaa ei ollut vielä varattuna. Näin ollen syyte säännöstelyrikoksesta hylättiin käteisen rahan osalta.

Dronen osalta käräjäoikeus on todennut, että sen vienti Venäjälle on kiellettyä EU:n neuvoston asetuksen 833/2014 3 c artiklan liitteessä XI olevan luettelon perusteella. A:n on todettu tienneen tai ainakin selonottovelvollisuuden perusteella olleen tietoinen, että dronen vienti Venäjälle rikkoo EU:n asettamia pakotteita. A:n katsottiin syyllistyneen tältä osin säännöstelyrikokseen, josta määrättiin 40 päiväsakon rangaistus. Teon katsottiin olevan varsin vähäinen säännöstelyrikoksena, koska A oli yrittänyt viedä Venäjälle ainoastaan yhden kielletyn esineen.

Kymenlaakson käräjäoikeuden tuomio 23/115006 koskee tapausta, jossa palkkatyönään autonkuljettajana toimiva henkilö A on yrittänyt viedä Vaalimaan rajanylitysaseman kautta Venäjälle pakotteiden alaisia tuotteita yhteensä 36 000 euron arvosta. A kiisti syyllistyneensä asiassa rikokseen ja kertoi kuljettaneensa tavaraa työnantajansa ohjeistuksella. A:n mukaan hän oli saanut ensin tavaraa koskevat asiakirjat, joiden mukaan lasti oli menossa Venäjälle. Lastauksen jälkeen hänelle kuitenkin ilmoitettiin, että asiakirjat olivat virheelliset. Hän sai virheellisten asiakirjojen tilalle uudet, joiden mukaan kuljetuksen määränpäänä olikin Kazakstan. Käräjäoikeuden ratkaistavaksi jäi mikä oli A:n tietoisuus kuljetuksen määränpäästä. A oli esittänyt tullissa ensin asiakirjat, joiden mukaan kuljetus oli menossa Venäjälle. Tämän jälkeen hän oli esittänyt asiakirjat, joiden perusteella määränpäänä oli Kazakstan.

Oikeus piti lähtökohtaisesti epäilyttävänä määränpään vaihtumista tässä maailmantilanteessa. Kuitenkin oikeus piti kokonaisuus huomioiden mahdollisena, että alkuperäisissä asiakirjoissa oli ollut virheellisesti väärä määränpää, jolloin uusien asiakirjojen laatiminen on ollut perusteltua. Käräjäoikeuden päätöksen mukaan A ei ollut yrittänyt rikkoa EU:n pakotesäädöksiä eikä siten ollut syyllistynyt törkeään säännöstelyrikokseen, joten syyte hylättiin. Tuomiosta on valitettu hovioikeuteen, eikä tuomio ole siten lainvoimainen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Opinnäytetyössä on tulkittu EU:n Venäjän vastaisiin pakotteisiin liittyviä unionin asettamia säännöksiä ja kansallista lainsäädäntöä hyödyntäen oikeuskirjallisuutta, oikeuskäytäntöä, oikeudellisia artikkeleita sekä viranomaisten ja ministeriöiden julkaisuja. Lisäksi käytettävissä on ollut kokemusperäistä tietoa, dataa poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä ja pakotteisiin liittyviä julkaisuja. Kyseessä oli osittain lainopillinen tutkimus, jonka avulla selvitettiin pakotesäännösten sisältöä ja jäseneltiin voimassa olevaa oikeutta. Tämän avulla muodostettiin kokonaiskuva pakotesäännöksistä. Empiirisen oikeustutkimuksen keinoilla tutkittiin, miten pakotteet tulisi huomioida Kaakkois-Suomen poliisin rikostorjunnassa.

Tutkimuskysymykseen ”Mitä Venäjän vastaisten pakotteiden osalta tulee huomioida Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikostorjunnassa?” on etsitty vastaus vastaamalla ensin apukysymykseen ”Mitä Venäjän vastaisilla pakotteilla tarkoitetaan?”. Pakotteita ilmiönä on käsitelty luvussa 4, jossa on kuvattu erilaiset pakotejärjestelmät sekä koottu niihin liittyvät säännökset. Luvuissa 5 ja 6 vastataan varsinaiseen tutkimuskysymykseen, jossa tulkitaan pakotteisiin liittyviä rangaistussäännöksiä, selvitetään tilannetta Kaakkois-Suomessa sekä referoidaan muodostunutta oikeuskäytäntöä.

Tutkimusaihe valikoitui sekä työnantajan että omien intressieni perusteella. Halusin aiheen, jonka tutkimisesta voisi olla työssäni käytännön hyötyä. Jo suunnitelmavaiheessa oli selvää, että aineisto tulee kasvamaan ja osittain muuttumaan prosessin aikana. Tutkimusprosessi aloitettiin lainopillisella osuudella, jossa kerättiin oikeudellista aineistoa ja tulkittiin olemassa olevia säännöksiä kokonaiskuvan saamiseksi. Tämän jälkeen tutkimusta jatkettiin empiirisen aineiston hankkimisella, eli asiantuntijahaastattelulla ja rekisteritietojen haulla.

Rekisteritietoja käsiteltiin kvalitatiivisena aineistona. Pakotesäännökset toimivat tutkimuksessa tulkintaa ohjaavana viitekehyksenä. Aineiston tulkinnassa käytettiin sisällönanalyysia. Aineisto jaettiin teemoihin, jonka jälkeen vertailtiin tiettyjä aihepiirejä. Analyysi tuotti tiettyä aihetta koskevia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 79.) Johtopäätökset perustuvat lainopillisen lähestymistavan mukaiseen säännösten tulkintaan ja sisällönanalyysin tuottamiin tuloksiin.

Työssä on käytetty suurelta osin virallislähteitä, jotka tukevat työn luotettavuutta. Ajankohtaisten säännösten osalta työtä voi pitää tällä hetkellä varsin luotettavana ja lähdeaineistoa kattavana. Ajan kuluessa työn luotettavuuteen on kuitenkin syytä suhtautua kriittisesti, sillä tutkittava ilmiö on jatkuvassa muutoksessa. Ajankohtaiset EU-säännökset päivittyvät esimerkiksi EUR-Lex-tietokantaan (Husa ym. 2008, 73). Työn hyödyntämisen helpottamiseksi liitteeseen 2 on koottu suorat linkit pakotesäännösten konsolidoituihin toisintoihin. Kokemusperäinen tieto perustuu Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen tilanteeseen, mikä ei välttämättä päde valtakunnallisesti. Lisäksi on huomioitava, että tutkimusvaiheessa kokemusperäistä tietoa ei ollut vielä kovin paljoa saatavissa. Lisähaastatteluilla ei olisi saatu tutkimuskohteen kannalta uutta tietoa.

Asiantuntijan haastattelun ja tutkinnassa olevien säännöstelyrikosten vähäisen määrän perusteella pakotteet tunnetaan Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen henkilöstön keskuudessa heikosti (Haastattelu 30.5.2023; Poliisin rikosilmoitusjärjestelmä 2023). EU:n säännökset ja kansallinen lainsäädäntö pakoteasioissa ovat vaikeaselkoisia ja tulkinnanvaraisia, jolloin yksiselitteisen vastauksen löytäminen voi olla hankalaa. Ongelmana on, että pakotepaketteja on annettu useita ja ne ovat sisällöltään moninaisia. Esitutinnan näkökulmasta pakotelainsäädäntö on haastavaa, koska materiaalia on hyvin paljon ja tieto on pirstaloitunutta. Toisinaan on erittäin vaikeaa tunnistaa, kuuluuko jokin asia pakotteiden alaisuuteen vai ei. Tutkinnassa on tullut esille, että osa säännöksistä on hyvin yleistasolla laadittuja ja siten niiden tulkinta aiheuttaa haasteita. Oikeuskäytäntöä eri oikeusasteista ei ole vielä riittävästi tulkintojen helpottamiseksi. (Haastattelu 30.5.2023.) Tarvittaessa ulkoministeriöstä on saatavissa tulkinta-apua ja lausuntoja epäselvissä pakoteasioissa (Ulkoministeriö 2022b).

Rikostorjunnassa tulee huomioida, että rikoslaissa ei ole kuvattu erilaisia teko-
tapoja, joilla säännöstelyrikoksen tunnusmerkistö tulee täyttyneeksi.

Pakotteiden rikkominen voi tulla kyseeseen siten mitä erilaisemmillä ja kekseliäimmillä tavoilla. Säännöstelyrikoksen ohella teko voi täyttää myös jonkun muun rikoksen tunnusmerkistön. Pakotteiden kiertämisessä saattaa nousta esiin uusia ilmiöitä, jotka katoavat yhtä nopeasti kuin syntyivätkin. Syynä tähän voivat olla viranomaisten puuttuminen toimintaan tai jokin muu asia, jonka vuoksi toiminta lakkaa. Joskus tietyt toimintamallit esiintyvät vain paikallisesti, kuten Nosto-automaattitapauksessa. Kaikki tämä on syytä ottaa huomioon mietittäessä säännöstelyrikoksen mahdollisuutta. Konkreettista ohjetta tai yksilöityä neuvoa on vaikea antaa, sillä pakoteasetukset muuttuvat koko ajan. Muutosten myötä myös pakotteiden rikkominen saa uusia muotoja.

Esitutkinnassa on huomioitava riittävän näytön hankkiminen oikeuskäsittelyä varten. Tässä työssä tutkitun oikeuskäytännön perusteella tahallisuuden osoittaminen säännöstelyrikoksissa ei muodostune ongelmaksi, sillä käräjäoikeuden sekä hovioikeuden mukaan jokaisella on lähtökohtaisesti velvollisuus tuntea laki, eikä tarkoituksellisella tietämättömyydellä vapaudu rikosvastuusta (Kymenlaakson käräjäoikeus 22/141845; Itä-Suomen hovioikeus 23/123232). Haasteena sen sijaan voi olla esimerkiksi epäselvät säännökset siitä, kuinka paljon käteistä rahaa voidaan katsoa Venäjälle matkustavan henkilön henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuina vienteinä (Kymenlaakson käräjäoikeus 22/140083). Säännöstelyrikoksissa saattaa olla kyse pakotteiden alaisten tuotteiden väitetystä viennistä Venäjän kautta toiseen maahan, jolloin arvioitavana on vastaajan tietoisuus tavaran todellisesta määränpäästä tai vastaajan kertomuksen luotettavuudesta yleensä (Itä-Suomen hovioikeus 23/123232; Kymenlaakson käräjäoikeus 22/140385 ja 23/115006). EU:n asettama 11. pakotepaketti, joka kieltää tiettyjen tuotteiden ja teknologioiden viennin Venäjän kautta kolmansiiin maihin, ratkaisee asian vain tiettyjen tuoterajausten osalta (Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto 2023; Neuvoston asetus (EU) N:o 833/2014).

Suurin osa Kaakkois-Suomen alueella esiin tulleista pakotteisiin liittyvistä rikkomuksista liittyy tavaran tai teknologian vientiin tai tuontiin itärajan yli. Ylivoimaisesti suurinta osaa näistä rikkomuksista tutkii Tulli. Kaakkois-Suomen poliisilla säännöstelyrikoksia on tai on ollut tutkinnassa vasta muutamia. Siitä huolimatta poliisin aktiivisella puuttumisella pakotteiden kierto on kokonaisvaltainen merkitys. Tulli ei pysty yksin vastaamaan tähän haasteeseen, vaan poliisin on

mahdollisuuksiensa mukaan puututtava ilmiöön jo sisämaassa. Kaikki pakotekomukset eivät tule rajalla ilmi. Sen vuoksi olisi syytä tehdä tiiviimpää yhteistyötä eri viranomaisten välillä jo varhaisessa vaiheessa. Kokonaisvaltaisella viranomaisten puuttumisella ilmiöön voidaan mahdollisesti ennalta estää pakotteiden kiertämistä (Haastattelu 30.5.2023).

Poliisin on huomioitava, että mutkaton yhteistyö eri viranomaisten välillä on välttämätöntä, jotta pakotteiden kierto voidaan puuttua tehokkaasti. Tämä edellyttää sujuvaa ja nopeaa tietojen vaihtoa lainsäädännön puitteissa. On muistettava myös kansainvälinen yhteistyö puhuttaessa EU:n yhteisestä sääntelystä. Esitutinnan yhteydessä kansainvälinen tietojen vaihto voi olla tarpeen, sillä kyse on myös rajat ylittävistä rikollisuuksista. Samalla pakotteiden kiertoon liittyvien ilmiöiden tietoon saattaminen muihin jäsenvaltioihin palvelee yhteistä päämäärää.

Haasteena viranomaisyhteistyössä on ollut pakoteasioiden äkillinen kehittyminen, johon jokainen viranomainen on joutunut reagoimaan nopeasti. Jokaisen keskittyessä omaan sektoriinsa, ei välttämättä osata huomioida toisen viranomaisen tarpeita. Joskus viranomaisella saattaa olla sellaista tietoa, jota toinen tarvitsee. Huonoimmassa tapauksessa samaa ongelmaa selvitetään useassa viranomaisessa toisistaan tietämättä. Tilanne on uusi, koska tällaista yhteistyötä ei ole ennen pakotteita välttämättä tarvittu. Esitutinnan kannalta haasteena on joskus lausunnon saaminen toiselta viranomaiselta nopeasti, mikä saattaa viivyttää tutkinnan aloitusta. (Haastattelu 30.5.2023.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että tärkein asia, mitä Kaakkois-Suomen poliisin rikostorjunnassa tulee huomioida pakoteasioihin liittyen, on pakotetietouden lisääminen. Tämä pätee niin sisäiseen tiedottamiseen kuin tiedon jakamiseen yhteistyöviranomaisille. Koska pakoteasioissa tieto vanhenee erilaisten muutosten vuoksi nopeasti, on tiedon nopea kulkeutuminen viranomaisten keskuudessa ainoa keino, jolla pakotteisiin voidaan puuttua tehokkaasti. Tästä syystä myös viranomaisyhteistyötä on tarpeen kehittää nykyistäkin sujuvammaksi.

8 EHDOTUKSIA KÄYTÄNNÖN TOIMIEN TOTEUTTAMISEKSI PAKOTEASIOISSA KAAKKOIS-SUOMEN POLIISILAITOKSESSA

Käytännön tason kehittämisehdotuksena pakoteasioiden tietoisuuden lisäämiseen henkilöstölle on säännöllinen ilmiötason tiedottaminen ja konkreettiset case-esimerkit, jotka helpottavat pakotejuttujen tunnistamista rikosmassasta tai muutoin poliisitoiminnan yhteydessä (Haastattelu 30.5.2023). Tietoisuuden lisääminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta poliisit niin tutkinnassa kuin kentälläkin osaavat ottaa huomioon pakotteiden kierron mahdollisuuden.

Käytännössä tällainen tilanne voisi tapahtua esimerkiksi toisen tehtävän yhteydessä, jossa henkilön hallussa havaitaan pakotteiden alaisia tuotteita tai vähäistä suurempi määrä EU:n jäsenvaltioiden valuuttaa. Tässä vaiheessa säännöstelyrikoksen tunnusmerkistö ei vielä täyty, mutta on syytä arvioida sitä, onko tavaran päätyminen itärajan yli mahdollista tai jopa ilmeistä. Mikäli on olemassa mahdollisuus, että pakotteiden alaista tavaraa ollaan viemässä Venäjälle, on tärkeää tiedottaa havainnoista asiaa hoitavalle taholle. Olemassa oleva ja jaettu tieto mahdollistaa asian tarkastamisen, mikäli henkilö on matkustamassa itärajan yli. On syytä muistaa, että henkilön kansalaisuus ei ole merkittävä tekijä, sillä säännökset koskevat kaikkia, jotka poistuvat EU:n alueelta Venäjälle. Asiasta tiedottaminen on hyvä muistaa siinäkin tapauksessa, jos syntyy epäily, että tavara on päätyvässä Venäjälle toisen EU:n jäsenvaltion kautta.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että kaikki rikostutkinnassa työskentelevät henkilöt perehtyvät pakotteisiin syvällisesti. Sen sijaan on tärkeää, että henkilöstöllä on tiedossa, minne olla yhteydessä, kun tulee kysyttävää tai tiedotettavaa pakoteasioista. Yhteydenotosta on tehtävä mahdollisimman yksinkertaista, jotta yhteydenottotapa ei rajoita tiedon kulkua.

Pakoteasioiden tutkinta olisi järkevää keskittää niihin perehtyneille henkilöille, kuten tähänkin asti on käytännössä toimittu. Pakotteisiin perehtyneet henkilöt toimisivat samalla pakotteisiin liittyvän tiedon vastaanottajina ja yhteyshenkilöinä eri viranomaisiin. Pakotteisiin perehtyneitä henkilöitä olisi hyvä olla käytännön syistä muutama, jotta toiminta pysyisi tehokkaana, mutta helposti hallittavana.

Poliisilaitostasolla tulisi edistää hyvän viranomaisyhteistyön toteutumista. Osittain tämä jo toteutuukin esimerkiksi työskentelypisteen tarjoamisena toiselle viranomaiselle poliisilaitoksen toimitiloista. Tiedon vaihdon nopeuttamiseksi ja päällekkäisen työn välttämiseksi olisi eri viranomaisten kesken tarkoituksellista olla lisäksi olemassa jonkinlainen säännöllisen yhteydenpidon kanava. Pakoteasioissa tilanteet muuttuvat jatkuvasti ja joskus tieto saavuttaa oikean tahon myöhässä. Sujuvan ja tehokkaan esitutkinnan kannalta olisi hyvä olla jollain tasolla määriteltynä, milloin asia kuuluu poliisiin tutkittavaksi ja milloin Tullin. Tarvittaessa tulisi olla valmius yhteisen tutkintaryhmän muodostamiseen sellaisissa tilanteissa, joissa molemmilla viranomaisilla on intressi asian tutkimiseen. (Haastattelu 30.5.2023).

Esitetyt kehittämistoimenpiteet eivät edellytä kovin suuria toimia Kaakkois-Suomen poliisilaitoksessa. Kyse on tiedottamisesta, pakoteasioita tutkivien henkilöiden nimeämisestä ja yhteystietojen jakamisesta. Poliisiin keskeisiin työtehtäviin kuuluu havaintojen tekeminen ympäristöstä, eikä pakotehavaintojen välittäminen eteenpäin lisää kenenkään työmäärää merkittävästi. Viranomaisyhteistyö toteutuu luontevasti pakoteasioita hoitavien henkilöiden taholta.

9 LOPUKSI

Koen onnistuneeni siinä, että työ antaa kattavan, mutta tiiviisti jäsennellyn yleiskuvan pakotteista ja niihin liittyvistä säännöksistä. Työtä voi hyödyntää sellaiseenaan lisäämään pakotetietoa Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen henkilöstölle. Aihetta olisi ollut mahdollista laajentaa monilla eri tavoin, mutta tällöin olennaisen asian rajaaminen järkevällä tavalla olisi todennäköisesti ollut vaikeaa. Koska tutkimusta Venäjän vastaisista pakotteista ei ole vielä juurikaan olemassa, pidin tärkeänä, että säännökset kootaan yhteen ymmärrettävällä tavalla. Aihetta olisi ollut mahdollista lähestyä myös toimintatutkimuksen näkökulmasta, mutta päädyin lainopilliseen lähestymistapaan olemassa olevien säännösten selvittämiseksi. Prosessin aikana jouduin perehtymään useisiin säännöksiin, ja oma osaamiseni pakoteasioissa on sen myötä kehittynyt valtavasti. Tästä on suuresti hyötyä omassa työssäni muun muassa pakoteasioiden tutkijana.

Aihe on ollut koko opinnäytetyöprosessin ajan niin ajankohtainen, että työ on ehtinyt osittain vanheta kirjoittamisen aikana. Tämä on syytä muistaa myös opinnäytettä lukiessa, sillä jotkut säännökset ovat saattaneet muuttua. Yhtenä esimerkkinä muutoksista ovat hallinnolliset seuraamukset, joista ei ollut vielä säädetty, kun aloitin opinnäytteen kirjoittamisen. Muutokset ovat tuoneet lisää haasteita työn tekemiseen. Toisaalta uusia lähteitä on tullut koko prosessin ajan lisää, mikä on joltain osin helpottanut työn tekemistä. Lähdeaineiston laajeneminen on kuitenkin vaikeuttanut materiaalin hallintaa, varsinkin EU:n asetusten ja lakimuutosten osalta. Joidenkin säännösten tulkinta on tuntunut erityisen haastavalta, koska apuna käytettävää materiaalia, kuten oikeuskirjallisuutta tai ennakkotapauksia, ei ole ollut saatavissa.

Aiheesta on vasta niin vähän tutkimusta olemassa, että vertailu aiempiin tutkimuksiin on käytännössä mahdotonta. Jatkotutkimuksen aiheita sen sijaan tuli mieleeni useita. Yhtenä aiheena voisi olla viranomaisyhteistyön kehittäminen pakotteiden kierron estämisessä ja pakoterikkomusten tutkinnassa. Pakotteiden kierto ei ole itärajalta huolimatta yksistään Kaakkois-Suomen ongelma, joten valtakunnallinen tilanteen kartoittaminen rikostorjunnan tilasta olisi mielenkiintoinen. Pakotteet ja varsinkin niihin liittyvien rikkomusten ennalta estäminen voivat koskettaa jokaista poliisia virkatehtävästä riippumatta. Maaliskuussa 2023 käyttöön otettujen hallinnollisten seuraamusten käyttö ja niiden vaikutukset pakotteiden kiertämisen estämiseen olisi myös kiinnostava tutkimusaihe.

LÄHTEET

Alastalo, M., Vaittinen, T. & Åkerman, M. 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. E-kirja. Tampere: Vastapaino, 181–197. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.223631?sid=2935055412> [viitattu 17.4.2023].

Esitutkintalaki 22.7.2011/805.

Euroopan unionista tehty sopimus (konsolidoitu toisinto).

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (konsolidoitu toisinto).

Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto. 2022. Erilaiset pakotteet. WWW-dokumentti. Päivitetty 3.6.2022. Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/sanctions/different-types/> [viitattu 26.7.2022].

Eurooppa-neuvosto & Euroopan unionin neuvosto. 2023. EU:n rajoittavat toimenpiteet Venäjää vastaan Ukrainan tilanteen johdosta (vuodesta 2014). WWW-dokumentti. Päivitetty 29.6.2023. Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/> [viitattu 1.8.2023].

Fredman, M., Kanerva, J., Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2020. Esitutkinta ja pakokeinot. 6., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.225870> [viitattu 19.2.2023].

Haastattelu 30.5.2023. Päälystövirassa työskentelevä virkamies. Kaakkois-Suomen poliisilaitos.

HE 66/1988 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

HE 95/1993 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 236/2021 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta.

HE 288/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 323/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 236/2021 vp) täydentämisestä.

Husa, J., Mutanen, A. K. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa: ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. 2., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Itä-Suomen hovioikeus 23/123232.

Johnson, M., Seddon, M. & Cook, C. 2023. Russian spy network smuggles sensitive EU tech despite sanctions. *Financial Times*. Verkkolehti. Päivitetty 5.5.2023. Saatavissa: <https://www.ft.com/content/bf892731-2f1c-4c52-b90b-b44ca1911263> [viitattu 16.6.2023].

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Keinänen, A. & Väättänen, U. 2015. Empiirinen oikeustutkimus - mitä ja milloin? Teoksessa Miettinen, T. (toim.) Oikeustieteellinen opinnäyte - artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Helsinki: Edita Publishing Oy, 246–271. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www-edilex-fi.ezproxy.xamk.fi/kirjat/16170.pdf> [viitattu 21.1.2023].

Kivivuori, J. 2021. Objektiivisuus empiirisen tutkimuksen tavoitteena: esimerkkinä kriminologia. Teoksessa Nieminen, K & Lähteenmäki, N. (toim.) Empiirinen oikeustutkimus. Helsinki: Gaudeamus, 52–69.

KKO:2019:93.

Korkka-Knuts, H., Frände, D. & Helenius, D. 2020. Yleinen rikosoikeus. 3. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.226959?sid=3027657362> [viitattu 11.7.2023].

Kymenlaakson käräjäoikeus 22/140083.

Kymenlaakson käräjäoikeus 22/140385.

Kymenlaakson käräjäoikeus 22/141845.

Kymenlaakson käräjäoikeus 23/113893.

Kymenlaakson käräjäoikeus 23/115006.

Laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä 29.12.1967/659.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 28.6.2017/444.

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Helenius, D., Melander, S., Nuotio, K., Ojala, T. & Rautio, I. 2022. Rikosoikeus. 5., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.228747?sid=2954213232> [viitattu 3.5.2023].

Mäkinen, H. 2022. EU:n, Iso-Britannian ja USA:n Ukrainan tilanteen vuoksi asettamat pakotteet ja niiden vaikutukset. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.utu.fi/sites/default/files/media/Pakoteselvitys_Makinen.pdf [viitattu 16.6.2023].

Neuvoston asetus (EU) N:o 269/2014.

Neuvoston asetus (EU) N:o 692/2014.

Neuvoston asetus (EU) N:o 833/2014.

Neuvoston asetus (EU) N:o 2022/263.

Neuvoston asetus (EU) N:o 2022/1903.

Neuvoston asetus (EU) N:o 2023/1214.

Neuvoston päätös (YUTP) 2014/145.

Neuvoston päätös (YUTP) 2014/386.

Neuvoston päätös (YUTP) 2014/512.

Neuvoston päätös (YUTP) 2022/266.

Neuvoston päätös (YUTP) 2022/1908.

Neuvoston päätös (YUTP) 2023/1517.

Nieminen, K. & Lähteenmäki, N. 2021. Johdatus oikeuden empiiriseen tutkimiseen. Teoksessa Nieminen, K & Lähteenmäki, N. (toim.) Empiirinen oikeustutkimus. Helsinki: Gaudeamus, 11–12.

Nokas CMS Oy. 2022. Tiedote: Venäläiset eivät enää pysty tyhjentämään nosto-käteisautomaatteja suomen itärajalla. WWW-dokumentti. Päivitetty 29.9.2022. Saatavissa: <https://nostoautomaatti.fi/2022/09/29/tiedote-29-9-2022-venalaiset-eivat-ena-pysty-tyhjentamaan-nosto-kateisautomaatteja-suomen-itarajalla/> [viitattu 6.8.2023].

Olsen, K. B., FASTERKJÆR KJELDSSEN, S. 2022. Strict and Uniform: Improving EU Sanctions Enforcement. German Council on Foreign Relations. DGAP Policy Brief 29. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-85171-2> [viitattu 17.4.2023].

Poliisi. 2018. Rikostorjunnan tila, Selvityshankkeen loppuraportti. 1/2018. Poliisihallituksen julkaisusarja. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://poliisi.fi/documents/25235045/42553324/rikostorjunnan_tila_selvityshankkeen_loppuraportti.pdf/3c8feabf-846c-0add-b732-4666ce3dc9ac/rikostorjunnan_tila_selvityshankkeen_loppuraportti.pdf?t=1604495170714 [viitattu 4.5.2023].

Poliisi. 2022a. Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen organisaatio. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://poliisi.fi/organisaatio-ja-johto-kaakkois-suomen-poliisilaitos> [viitattu 17.4.2023].

Poliisi. 2022b. Rikoksen tutkinta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://poliisi.fi/rikoksen-tutkinta> [viitattu 4.5.2023].

Poliisi. s.a. Poliisin strategia 2020–2024. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28127375/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf/712129e3-0110-cdc1-3ef3-8c29052a5763/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf?t=1606152509317> [viitattu 18.4.2023].

Poliisilaki 22.7.2011/872.

Poliisin rikosilmoitusjärjestelmä. 2023.

Pursiainen, A. 2021. Kansainväliset pakotteet ja vientivalvonta. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.227724?sid=2934871953> [viitattu 17.4.2023].

Pursiainen, A. 2022. Euroopan unionin pakotteet ja Venäjä. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www-edilex-fi.ezproxy.xamk.fi/defensor legis/1000610007.pdf> [viitattu 17.4.2023].

Raatikainen, S. 2022. Hallituksen jäsenen vastuu osakeyhtiön pakoterikkomuksessa ja rikkomuksen välttäminen. Vaasan yliopisto. Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö. Pro gradu tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022120168389> [viitattu 2.5.2023].

Raitio, J. & Tuominen, T. 2020. Euroopan unionin oikeus. 2., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.226052?sid=3005758292> [viitattu 16.6.2023].

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Simola, H. 2023. What the literature says about the effects of sanctions on Russia. Bank of Finland. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023041236162> [viitattu 3.5.2023].

Sisäministeriö. 2017. Hyvä elämä – Turvallinen arki, Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80782/sisaisen-turvallisuuden-strategia-verkko.pdf> [viitattu 19.4.2023].

Sisäministeriö. s.a. Poliisihallitus johtaa poliisitoimintaa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/toimijat-ja-vastuut> [viitattu 19.4.2023].

Tilastokeskus. 2022. Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2021. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.9.2022. Saatavissa: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_syytr/statfin_syytr_pxt_13r7.px/table/tableViewLayout1/ [viitattu 19.4.2023].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.227168?sid=3084221259> [viitattu 19.8.2023].

Ulkoministeriö. 2022a. Kansainväliset pakotteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://um.fi/pakotteet> [viitattu 26.7.2022].

Ulkoministeriö. 2022b. Pakotteiden toimeenpano Suomessa on yhteistyötä. Päivitetty 11.4.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://um.fi/uutiset/-/asset_publisher/GRSnUwaHDPv5/content/pakotteiden-toimeenpano-suomessa-on-yhteistyota/35732 [viitattu 16.6.2023].

Ulosottokaari 15.6.2007/705.

Ulosottolaitos. 2022. Kansainvälisten pakotteiden täytäntöönpano Suomessa. Päivitetty 10.3.2022. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/ulosottolaitos/ajankohtaista/verkkouutiset/jatiedotteet/2022/kansainvalistenpakotteidentaytantoonpanosuomessa.html> [viitattu 16.6.2023].

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Teema 1. Pakotteet ilmiönä

- Miten pakotteet ovat muuttaneet poliisin työtä tai työympäristöä?
- Tietoisuus pakotteista
- Mitä yleisesti tulisi huomioida pakotteisiin liittyen?

Teema 2. Lainsäädäntö ja säännökset

- Miten lainsäädäntö toimii?
- EU-säännökset – kansallinen lainsäädäntö
- Toimivaltaiset viranomaiset
- Kansainvälinen yhteistyö

Teema 3. Rikostorjunnan näkökulma

- Miten tutkinta toimii?
- Mahdolliset rikosnimikkeet
- Viranomaisyhteistyö

Teema 4. Oikeuskäytäntö

- Mikä merkitys oikeuskäytännöllä on?

Teema 5. Kaakkois-Suomen poliisilaitos

- Alueelliset erityispiirteet
- Huomioita rikostorjunnasta

SUORAT LINKIT PAKOTESÄÄNNÖSTEN KONSOLIDOITUIHIN TOISINTOIHIN

Sektoripakotteet

Neuvoston päätös (YUTP) 2014/512:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014D0512-20230722>

Neuvoston asetus (EU) N:o 833/2014:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20230427>

Henkilöpakotteet

Neuvoston päätös (YUTP) 2014/145:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014D0145-20230720>

Neuvoston asetus (EU) N:o 269/2014:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0269-20230624>

Krimin ja Sevastopolin aluepakotteet

Neuvoston päätös (YUTP) 2014/386:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014D0386-20230621>

Neuvoston asetus (EU) N:o 692/2014:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0692-20221006>

Donetskin, Luhanskin, Zaporizžjan ja Hersonin aluepakotteet

Neuvoston päätös (YUTP) 2022/266:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02022D0266-20230222>

Neuvoston asetus (EU) N:o 2022/263:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02022R0263-20221007>